

Paloriskiasuntojen valvonta Pirkanmaan pelastuslaitoksella

Matti Saha

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Paloriskiasuntojen valvonta Pirkanmaan pelastuslaitoksella

Matti Saha
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Joulukuu 2023

Matti Saha

Paloriskiasuntojen valvonta Pirkanmaan pelastuslaitoksella

Vuosi

2023

Sivumäärä

64

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli perehtyä Pirkanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn yksikön osana toimivan asumisturvallisuusryhmän palotarkastajien työtehtäviin koostamalla työssä tehdyistä havainnoista ja pohdinnoista päiväkirjaa kymmenen viikon seuranta-jakson aikana, sekä osallistua kaikkien yksikössä työskentelevien palotarkastajien työturvallisuuden kehittämiseen. Opinnäytetyön tekijän tavoite oli perehdytyksen ohella jatkuvasti opinnäytetyöprojektin aikana syventää osaamistaan uusissa työtehtävissä palotarkastajan sijaisena asumisturvallisuuden ryhmässä. Toimeksiantajan, Pirkanmaan pelastuslaitoksen tavoite oli saada opinnäytetyön tuotoksina lisämateriaalia uuden palotarkastustehtäviä koskevan toimintaprotokollan tueksi. Lisäksi opinnäytetyön tekijä osallistui onnettomuuksien ehkäisyn yksikössä toimivien palotarkastajien uhka- ja väkivaltatilannekoulutuksen suunniteluun, sekä myöhemmin sen toteuttamiseen. Uuden toimintaprotokollan perehdytysmateriaalin laatiminen toimi myös opinnäytetyön kehittämistehtävänä.

Opinnäytetyön keskeisin tietoperusta muodostui useiden lakien ja asetusten kokoelmasta, sekä niistä muiden viranomaisten ja alan toimijoiden laatimista ohjeistuksista, joita asumisturvallisuutta koskevia palotarkastuksia suorittavan palotarkastajan tehtävissä sovelletaan. Edellä mainitun tietoperustan lisäksi opinnäytetyön aikana suoritetuissa tehtävissä sovellettiin pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen yhteisiä tulkintoja, ohjeistuksia, strategiaa sekä arvoja. Opinnäytetyön tuotoksina syntyneet ohjeistukset tehtiin hyödyntämällä hyvinvointialueen omia pohjamateriaaleja, joiden ympärille luotiin eri toimintaprotokollan osapuolten käyttöön tehtäväkohtaiset ohjeet toiminnan eri vaiheista, sekä toiminnassa käytettävän laitteiston käytöstä. Ohjeistavat materiaalit valmistuivat yksikössä työskentelevien palotarkastajien käyttöön siten, että ne ovat toiminnan alkaessa vuoden 2024 aikana saatavilla eri osapuolten työpisteillä sekä fyysisessä luettavassa muodossa, että organisaation yhteisellä verkkotyöasemalla sähköisinä tiedostoina.

Suunnitteluvaiheessa alustavia ohjeistusmateriaaleja arvioitiin asumisturvallisuusryhmän palotarkastajien, sekä ryhmän johtavan palotarkastajan toimesta. Arvioiden perusteella sisältöjä muokattiin muotoilultaan, mutta kokonaisuutena ohjeet koettiin toimiviksi ja toimintaa tukeviksi myös niiden tuotoksia arvioineiden palotarkastajien toimesta, jotka ovat tehtävissään aikaisemmin käyttäneet uuden toimintaprotokollan mukaista laitteistoa harvoin tai eivät lainkaan. Ohjeet tarjoavat kattavan kokonaiskuvan uudesta toimintaprotokollasta, jonka tarkoitus on edistää paloriskiasuntojen valvontatehtäviä suorittavien palotarkastajien työturvallisuutta.

Matti Saha

Supervision of fire risk apartments by Pirkanmaa rescue service

Year	2023	Pages	64
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to become familiar with the duties of fire inspectors working as part of the housing safety group within the accident prevention unit of the Pirkanmaa Rescue Department by compiling a diary of observations and reflections made during a ten-week monitoring period. In addition, the aim was to participate in improving the occupational safety of all fire inspectors working within the whole unit. Alongside orientation, the goal of the thesis writer was to continuously deepen their expertise as a substitute fire inspector within the housing safety group throughout the thesis project. The objective set by the commissioning organisation, the Pirkanmaa Rescue Department, was to obtain supplementary material from the thesis as support for a new operational protocol concerning fire inspection tasks. The thesis writer also took part in planning, and later, implementing training sessions to counter threat and violence situations for fire inspectors working within the accident prevention unit. The development task of the thesis also involved creating training materials for the new operational protocol.

The main theoretical foundation of the thesis consisted of a compilation of several laws and regulations, as well as guidelines produced by other authorities and industry stakeholders, which are applied in the tasks of a fire inspector conducting housing safety-related fire inspections. In addition to this theoretical foundation, the tasks carried out during the thesis period involved the application of interpretations, guidelines, strategies, and values of both the rescue department and The Wellbeing Services County of Pirkanmaa. The guidelines for the new operational protocol were structured around different aspects of the protocol operations, providing task-specific instructions for various phases of operations and the use of equipment during the process. The instructive materials were finalized for the use of fire inspectors working within the unit, ensuring their availability at different stakeholders' workstations from the year 2024 onwards, both in physical readable formats and as electronic files on the organization's shared network drive.

During the planning phase, preliminary guideline materials were evaluated by the other fire inspectors of the housing safety group, as well as by the chief fire inspector of the group. Based on these evaluations, the contents were adjusted in terms of formatting. However, the guidelines were perceived as functional and supportive of the operations by the fire inspectors who assessed the new material, even by those who had rarely or never used equipment included to the new operational protocol in their work. The guidelines offer a comprehensive overview of the new operational protocol aimed at enhancing the occupational safety of fire inspectors conducting supervision tasks in fire-risk residences.

Keywords: Fire risk housing, housing safety, fire inspector's occupational safety

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Toimeksiantaja	7
1.2	Tietoperusta	7
1.3	Keskeiset käsitteet.....	8
2	Nykytilanne.....	8
2.1	Työtehtävät ja osaaminen	8
2.2	Sidosryhmät	11
2.3	Vuorovaikutustaidot	12
2.4	Kehittäminen	13
2.5	Opinnäytetyön tavoitteet	13
3	Päiväkirjaraportointi.....	14
3.1	Viikko 1: Perehtyminen alkaa	14
3.2	Viikko 2: Valvontatehtäviä ja turvallisuusviestintää	22
3.3	Viikko 3: UVT-materiaalia ja ensimmäinen itsenäinen tarkastus.....	26
3.4	Viikot 4 ja 5: Vastuualuepalaveri ja päivittäistoimintojen kehittämistä.....	29
3.5	Viikko 6: Uusi seurantataulukko.....	34
3.6	Viikko 7: Virve-viestintäohjeet.....	37
3.7	Viikko 8: Viestintäohjesuunnittelu jatkuu	41
3.8	Viikko 9: UVT-koulutuksen suunnittelu.....	44
3.9	Viikko 10: Seurantajakson yhteenveto ja tarkastelu	47
4	Yhteenveto	51
4.1	Palotarkastajien toiminta asumisturvallisuuden yksikössä	51
4.2	Toiminnan kehittäminen	54
4.3	Henkilökohtainen kehittyminen	55
	Lähteet.....	56
	Kuviot	58
	Liitteet	59

1 Johdanto

Toteutin opinnäytetyöni Laurea ammattikorkeakoulussa turvallisuuden ja riskienhallinnan koulutusohjelmassa syksyn 2023 aikana PONT-muodossa. Opinnäytetyöni päiväkirjamuotoisen kirjoittamisen ajoitin alkamaan 2.10.2023 ja päättymään 8.12.2023. Päiväkirjaosuuden päätyttyä työn muut kirjalliset osuudet valmistuivat 11.12.2023.

Aloitin 2.10. palotarkastajan sijaisuuden Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluksessa Pirkanmaan pelastuslaitoksella. Sijaisuuteni jatkuu edelleen vuoden 2023 loppuun, jonka jälkeen palaan omaan ensihoitajan virkaani saman työnantajan palveluksessa. Opinnäytetyöni tavoitteet liittyivät onnettomuuksien ehkäisyn yksikössä työskentelevien palotarkastajien työturvallisuuden edistämiseen osallistumalla yksikön kehityshankkeisiin, sekä yksikön sisäisten täydennyskoulutusten suunnitteluun ja järjestämiseen koskien palotarkastajien tarkastettavissa kohteissa tekemää työtä. Henkilökohtainen tavoitteeni oli myös perehtyä kattavasti palotarkastajan tehtäviin asumisturvallisuuden ryhmässä, ja kehittyä ammatillisesti vertaiseksi ryhmän jäseneksi.

Tavoitteet palotarkastajien työturvallisuuden edistämiseksi liittyivät vuosi vuodelta kiihtyvällä tahdilla yleistyvään ilmiöön, joka on eri viranomaisiin kohdistuvan väkivallan ja sen uhan lisääntyminen. Vaikka palotarkastajiin kohdistuva uhka on harvinaisempaa, ovat esimerkiksi ensihoitajiin ja muuhun pelastuslaitoksen operatiiviseen henkilöstöön kohdistuvat uhkatilanteet lisääntyneet vuosittain merkittävästi (Sisäministeriö 2022).

Huolimatta palotarkastajiin kohdistuvien uhkatilanteiden harvinaisuudesta, on mielestäni tärkeää huomioida yleistyvien negatiivisten trendien kehitystä muilla pelastuslaitoksen toimialueilla, jotta mahdollisesti myös palotarkastajiin kohdistuvien uhkatilanteiden lisääntymiseen olisi varauduttu jo ennalta, eikä vasta silloin kun se alkaa olla toteutuneiden uhkatilanteiden jälkeen välttämätöntä. Palotarkastaja on pelastuslain 379/2011 80 § mukaisesti pelastusviranomainen, jonka työhön sisältyvä julkisen vallan käyttö jo itsessään voi provosoida eri sidosryhmiin lukeutuvia toimijoita kuten tarkastettavien kohteiden asukkaita, joihin vaikuttaen julkisen vallan käyttöä voidaan soveltaa esimerkiksi paloturvallisuutta koskevien korjausmääräysten muodossa (pelastuslaki 379/2011 81 §). Lisäksi turvallisuuden näkökulmasta on huomionarvoista, että moneen muuhun yksityisasunnoissa työtään suorittavaan viranomaiseen kuten pelastajiin ja poliiseihin verrattuna palotarkastaja tekee tarkastuskäyntejä tarkastettaviin kohteisiin usein yksin (Höök & Huttunen 2007).

Osalle pelastuslaitoksemme palotarkastajille on tarjottu aikaisemmin organisaation sisällä uhka- ja väkivaltatilannekoulutusta, mutta suuri osa palotarkastusten parissa työskentelevästä henkilöstöstä ei ollut opinnäytetyöprojektini alkaessa osallistunut koulutuksiin. Toimin itse

aikaisemman ensihoitajan virkani puolesta yhtenä pelastuslaitoksen UVT-kouluttajista, ja tiedustelin seuraavien koulutusten järjestämisestä onnettomuuksien ehkäisyn yksikössä. Näitä koulutuksia olin valmis itse ohjaamaan, hyödyntäen niissä sekä aiempaa osaamistani, että sovittaen koulutussisältöjä palotarkastajille ominaisiin tilanteisiin.

1.1 Toimeksiantaja

Organisaatio jossa työskentelin opinnäytetyöni seurantajakson aikana on Pirkanmaan pelastuslaitos, joka on kuulunut osaksi Pirkanmaan hyvinvointialuetta (Pirha) 1.1.2023 alkaen pelastustoimen järjestämistä siirrettyä uusille hyvinvointialueille. Pelastuslaitos vastaa ensihoidon ja pelastustoimen järjestämisestä Pirkanmaan hyvinvointialueella. Organisaatio työllistää yli 700 vakituista työntekijää. Pelastustoimintaan osallistuu sopimuspalokuntien vapaaehtoisten ja sivutoimisen henkilöstön kautta myös noin 950 henkilöä vakituisen henkilöstön lisäksi. Pelastuslaitos toimii 63:n paloaseman vahvuudella, joista 16 ovat ympärivuorokautisessa valmiudessa. Eri toimintayksiköitä pelastuslaitoksella ovat mm. onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, ensihoito, varautuminen ja valmiussuunnittelu sekä turvallisuusviestintä (Pelastustoimi 2023.)

Oma asumisturvallisuudesta vastaava palotarkastajien ryhmäni sijoittuu pelastuslaitoksen organisaatiossa onnettomuuksien ehkäisyn yksikköön, ja ryhmässämme on lisäksi kolme muuta tarkastajaa. Kaikkiaan onnettomuuksien ehkäisyn yksikössä työskentelee noin 30 palotarkastajaa erilaisin tehtäväpainotuksin. Oman asumisturvallisuuden ryhmäni keskeisimpiin tehtäviin kuuluvat paloriskiasuntojen tarkastukset riskien ja uhkien poistamiseksi, sekä erilaisten yksityisomisteisten kiinteistöjen paloturvallisuuden edistäminen

Olen työskennellyt ennen nykyistä palotarkastajan sijaisuuttani Pirkanmaan pelastuslaitoksen ensihoitopalveluissa kesästä 2020 lähtien. Palotarkastajan tehtävät ovat minulle uusia, eikä minulla ole kyseisestä työstä aikaisempaa kokemusta. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisyn toimintayksikön kanssa on kuitenkin ensihoitajan tehtävissä tullut tutuksi palovaarailmoitusten tekemisen muodossa, kohdattuamme potilaita asunnoissa, joiden paloturvallisuudessa on havaittu merkittäviä puutteita. Opinnäytetyöni toteuttamistavaksi PONT soveltui hyvin, sillä päiväkirjamerkintöjen kirjoittaminen työpäivien tapahtumista tuotti uusiin työtehtäviin perehtyessä arvokkaita pohdintoja, joita hyödynnettiin yksikön kehityshankkeissa.

1.2 Tietoperusta

Keskeisin tietoperusta palotarkastajan tehtävän suorittamiseksi koostuu eri lakien mahdollisimman kattavasta tuntemuksesta. Kenties keskeisin asumisturvallisuuteen liittyvien palotarkastuksien kannalta laki on pelastuslaki (379/2011), ja sen osalta luvut 2 ja 3 (yleiset velvollisuudet), sekä luku 12 (valvontatehtävät). Lakien lisäksi osa asumisturvallisuuteen olennaisesti sidoksissa olevista asioista on lakiin kirjaamatonta, mutta esimerkiksi Tukesin, Suomen

Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) ja muiden organisaatioiden laatimia suosituksia ja parhaita käytäntöjä.

Pelastuslain lisäksi työssä eduksi ovat myös erilaisten kiinteistöjen ja rakennusteknisten seikkojen tuntemus, sekä niitä koskevien erillisten lainsäädäntöjen tuntemus. Esimerkkinä tällaisesta lainsäädännöstä toimii ainakin asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009), josta etenkin luvut koskien yhtiöomisteisen kiinteistön asukkaiden kunnossapitovastuuasioita nousevat usein ajankohtaisiksi asumisturvallisuutta koskevilla palotarkastuksilla.

1.3 Keskeiset käsitteet

Pelastuslaitos on julkishallinnon organisaatio jonka tehtävä on tuottaa toiminta-alueellaan palveluita, joilla ehkäistään onnettomuuksia ja ylläpidetään turvallisuutta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa (Pelastustoimi 2023).

Palotarkastajalla tarkoitetaan pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaista alueensa valvontavelvoitetta toteuttavaa, palotarkastuksia suorittavaa pelastusviranomaista.

Palokuormalla tarkoitetaan vapautuvaa kokonaislämpö määrää tilassa olevan aineen, kuten kantavan, runkoa jäykistävän, osastoivan, muun rakennusosan tai irtaimiston täydellisesti paltaessa (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017).

UVT-koulutus on lyhenne uhka- ja väkivaltatilannekoulutuksesta, jota järjestetään Pirkanmaan pelastuslaitoksen oman henkilökunnan toimesta pääsääntöisesti operatiivista työtä tekeväälle pelastuslaitoksen henkilökunnalle.

Virvellä tarkoitetaan viranomaisradioverkkoa. Se on viranomaisten käyttämä viestintäpalvelu, jonka avulla viranomaisten on mahdollista viestiä suljetussa verkkoympäristössä päätelaitteiden välillä (Erillisverkot 2023.)

2 Nykytilanne

Olen työskennellyt ensihoitajana yli kahdeksan vuotta kahden eri pelastuslaitoksen palveluksessa. Pirkanmaan pelastuslaitokselle siirryin kesällä 2020 Varsinais-Suomen pelastuslaitokselta. Hain organisaation sisäisessä haussa ollutta palotarkastajan sijaisuutta, johon tulin valituksi ja jonka aloitin samanaikaisesti opinnäytetyöprojektini kanssa lokakuun alussa 2023.

2.1 Työtehtävät ja osaaminen

Palotarkastajana asumisturvallisuuden ryhmässä keskeisimpiä työtehtäviäni ovat palotarkastusten tekeminen yksityishenkilöiden kodeissa. Pelastusviranomainen on velvoitettu

pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaisesti valvomaan alueellaan pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten velvoitteiden noudattamista tekemällä palotarkastuksia sekä muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Palotarkastusten tarkoitus ja tavoite on ihmisten turvallisuuden parantaminen, sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja vähentäminen (Pelastustoimi 2023). Vaikka paloturvallisuus on vuosien kuluessa edistynyt ja kehittynyt, kuolee Suomessa edelleen vuosittain tulipaloissa 40-80 henkilöä. Kehityksestä huolimatta luku on myös kansainvälisesti vertaillen korkea (Sisäministeriö 2023). Asumisturvallisuusyksikön toiminnan tärkeimpiä tavoitteita on vähentää merkittävästi näitä lukemia kohti nollaa. Asumisturvallisuutta koskevat tarkastukset tehdään saatujen ilmoitusten perusteella. Suuri osa ilmoituksista tehdään mm. sosiaalitoimen ja ensihoidon toimesta omien tehtäviensä ohessa tekemiensä havaintojen perusteella. Pelastuslain (379/2011) 6 luvun 42 §:n mukaan viranomaisen tai hyvinvointialueen, kunnan tai muun julkisyhteisön palveluksessa toimivan muun henkilöstön on ilmoitettava virkatoimiensa yhteydessä tekemistään havainnoista koskien ilmeistä palovaaraa tai muuta onnettomuusriskiä hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle.

Esimerkkejä asumisturvallisuusyksikön tekemistä palotarkastuksista ovat ylimääräinen palotarkastus sekä jälkipalotarkastus. Molempien tarkastusten yhteydessä on aina suositeltavaa, että asukas olisi itse läsnä tarkastuksen aikana, mutta tarkastus voidaan suorittaa myös ilman asukkaan läsnäoloa. Ylimääräinen palotarkastus suoritetaan esimerkiksi edellä mainitun pelastuslain 42§:n mukaisen ilmoituksen perusteella. Palotarkastaja soittaa ilmoituksen tekijälle selvittääkseen tarkemmin, mikä on johtanut ilmoituksen tekemiseen sekä selvittääkseen tarkastettavan kohteen sekä asukkaan yhteystiedot. Seuraavaksi asukasta tavoitellaan sopivan tarkastusajan sopimiseksi. Mikäli asukkaalle sopivaa ajankohtaa ei järjesty, palotarkastaja määrittelee tarkastuksen ajankohdan. Asukkaalle toimitetaan tarkastuksesta pöytäkirja, joka sisältää tarkastuksen toteuttaneen henkilön huomiot asunnon paloturvallisuudesta. Tarkastuksen perusteella voidaan laatia erilaisia pöytäkirjoja sen mukaisesti, minkälaisia toimenpiteitä asukkaalta edellytetään. Mikäli puutteet asunnon paloturvallisuudessa ovat lieviä tai yksinkertaisesti korjattavia, voidaan sen perusteella laatia neuvontapöytäkirja, jossa annetaan ohjeistavia toimenpiteitä jotka asukkaan voidaan katsoa järjestävän kuntoon niin, ettei asunnossa ole tarpeen järjestää jälkivalvontaa.

Jälkipalotarkastus sovitaan tilanteessa, jossa asunnossa on palotarkastajan arvion perusteella sellaisia puutteellisuuksia, joiden korjaavat toimenpiteet palotarkastaja katsoo tarpeelliseksi tarkastaa kohteessa tapauskohtaisen määräajan jälkeen uudelleen. Asukkaalle voidaan antaa aikaa korjaaviin toimenpiteisiin tapauksesta ja toimenpiteiden merkittävydestä riippuen viikoista kuukausiin. Jälkipalotarkastus voi johtaa esimerkiksi joko neuvontapöytäkirjan laatimiseen tai uuteen jälkitarkastukseen. Palotarkastusten lisäksi palotarkastajat voivat pitää erilaisia koulutuksia eri sidosryhmille koskien asumisen paloturvallisuutta. Työ edellyttää hyvää vuorovaikutuskykyä ja viestinnällisiä taitoja. Yksityisasuntoihin tehtävät palotarkastukset voidaan ymmärrettävästi kokea hyvin henkilökohtaisina tapahtumina huolimatta hyvistä

tarkoituspelistä. Tarkastusten järjestäminen voi olla vaativaa etenkin tilanteessa, jossa asukas pyrkii välttelemään tai pitkittämään tarkastuksen suorittamista. Vaikka tarkastukset lähtökohtaisesti pyritään järjestämään yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä asukkaan ja muiden mahdollisten sidosryhmien (sosiaalitoimi, isännöitsijä, muut viranomaiset ym.) kanssa, palotarkastuksen suorittaja on pelastuslain (2011/379) 12 luvun 80§:n nojalla päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Jo ensimmäinen viikkoni työssä tarjosi runsaasti tärkeää oppia ja tietoa, jota sovelsin aloitettuani uusissa tehtävissä. Osallistuttuani ensimmäisen viikon aikana usealle palotarkastukselle pääsin näkemään millä tapaa palotarkastajat toimivat yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa, ja miten viestintä näiden ryhmien välillä toteutuu.

Oman osaamisen arviointi ja kehittyminen

Koen aikaisemman työkokemukseni tukevan palotarkastajan työssä toimimista, työn ollessa sekä tarkkuutta ja huolellisuutta vaativaa, että runsaasti viestintätaitoja edellyttävää toimintaa. Vieraissa kohteissa, yksityishenkilöiden kodeissa työskentely on ominainen kuvaus myös ensihoitajan työtehtävien toimintaympäristöstä. Molempien ammattien perimmäinen pyrkimys on lopulta kuitenkin kansalaisten turvallisuus - siinä missä ensihoitajana pyrin toiminnallani edistämään ja ylläpitämään kohtaamieni potilaiden terveyttä akuuteissa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä poikkeustilanteissa, palotarkastajana asiakkaideni ja muiden vaikutuspiiriin kuuluvien ihmisten turvallisuuden palveleminen tapahtuu ennaltaehkäisyn muodossa paloturvallisuutta edistämällä.

Koen yhden merkittävimmistä vahvuuksistani olevan toisinaan haastavienkin sosiaalisten tilanteiden hoitaminen. Olen aloittanut työurani 18-vuotiaana hautaustoimistossa ruumisautonkuljettajana, jonka koen edelleen olevan kenties tärkein ammatillisesti kasvattanut ajanjaksoni. Tuona aikana oppimani tapa viestiä haastavissakin tilanteissa on ollut hyödyksi siirtyessäni myöhemmin ensihoitajan ammattiin, jossa empaattiseen ja rauhalliseen kokonaisviestintään on täytynyt yhdistää myös ohjaavaa retoriikkaa etenkin tilanteissa, joissa potilaiden tai omaisten käsitys erii ensihoitajan näkemyksestä koskien mm. hoitotoimenpiteitä tai sairaalahoidon tarpeellisuutta. Juuri nämä ovat tilanteita, jotka palkitsevat yhteisymmärrykseen päätyminen muodossa silloinkin, kun lähtötilanne on edellyttänyt yhdistelmän diplomatiaa, perustelevaa viestintää ja kärsivällisyyttä. Näitä tilanteita seurannut kiitos tyytyväiseltä kohdatulta potilaalta, omaiselta tai asiakkaalta on yksi syistä pitää erityisen paljon työstä jossa on kohdattava erilaisia ihmisiä.

Kenties keskeisin tietoperusta koskien palotarkastajan tehtävää perustuu lakiin, ja laeista erityisesti pelastuslakiin. Siinä missä myös valmiuslaki on varsin tiiviisti kytköksissä palotarkastusten tekemisiin, myös perustuslain ja muiden tehtävien suorittamista tukevien lakien ja asetusten tuntemus on tärkeää.

Sijaisuuteni sekä PONT-projektin alkaessa olen käynyt keskustelua esihenkilöni kanssa toimintayksikön kehitysprojekteista ja -kohteista. Oma alkuperäinen ajatukseni koski palotarkastajien työturvallisuuden kehittämistä palotarkastusten aikana uhka- ja väkivaltatilanteiden varalta. Esihenkilöni kertoi kehityspyrkimyksestä liittyen mahdollisten paloriskiasuntojen keskitymien tunnistamiseen muiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Lisäksi viireillä on useita muitakin kehitysprojekteja.

Toimin edelleen Pirkanmaan pelastuslaitoksen organisaation alaisuudessa uhka- ja väkivaltatilannekouluttajana, joten pystyn tarvittaessa järjestämään täydentävää koulutusta aiheesta sekä luomaan mahdollisesti juuri palotarkastajien tehtäväkuvaan soveltuvaa materiaalia uhkatilanteiden varalle. Yksi esimerkki tällaisesta koulutuksesta on tilaisuus, joka koostuisi sekä teoriaosuudesta (rikoslain hätävarjelua käsittelevään lukuun perehtyminen omista oikeuksista hätävarjelutilanteessa) että toiminnallisesta osuudesta (fyysiset toiminta hätävarjelutilanteessa). Esihenkilöni mukaan osa palotarkastuksia tekevästä henkilöstöstä on osallistunut kukaan koulutukseen, mutta lisäkoulutus voidaan nähdä perusteltuna sekä osaamisen ylläpitämisen vuoksi, että niiden kouluttamiseksi, jotka koulutusta eivät ole vielä saaneet.

2.2 Sidosryhmät

Palotarkastajan työ edellyttää yhteistyötä lukuisten erilaisten sidosryhmien kanssa (Kuvio 1). Tärkeitä sisäisiä sidosryhmiä ovat saman onnettomuuksien ehkäisyn yksikön alaisuudessa työskentelevät toimijat, erityisesti aluepalotarkastajat, joiden kautta ryhmämme tietoon kulkeutuu merkittävä määrä palovaarailmoituksia muiden ilmoitusten lisäksi.

Pelastuslain 379/2011 41§ mukaisia palovaarailmoituksia tehdään merkittävässä määrin myös ensihoitajien toimesta, jotka ovat osa sisäisiä sidosryhmiä ensihoidon järjestämistä vastuun kuuluessa hyvinvointialueelle. Samaan ryhmään sisäisiä sidosryhmiä kuuluvat ensihoidon lisäksi myös pelastajat ja operatiivisia toimintoja johtava pelastuslaitoksen henkilökunta. Osa myös palotarkastajien tehtäviin lukeutuvasta turvallisuusviestinnästä tehdään yhteistyössä pelastuslaitoksen organisaatioon kuuluvan viestintäosaston kanssa.

Ulkoisista sidosryhmistä ilmeisin ovat tarkastusalueen (koko Pirkanmaa) asukkaat. Työmme tarkoitus on edistää paloturvallisuutta juuri asukkaiden hyväksi ja tavoitteellisesti yhteistyössä heidän kanssaan. Eri asumismuodoista johtuen asukkaiden lisäksi tarkastettavaa kohdetta koskien yksittäiseen tarkastukseen voi liittyä osaltaan myös taloyhtiöiden vastuuhenkilöitä, omistajia, vuokralaisia, isännöitsijöitä ja huoltoyhtiöiden henkilöstöä. Usein asianosaisia henkilöitä asukkaiden ja edellä mainittujen lisäksi ovat myös asukkaiden muualla asuvat omaiset. Sosiaalitoimi ja erilaiset kotihoidon palveluita järjestävät tahot ovat usein sidoksissa pelastusviranomaisen suorittamiin palotarkastuksiin. Asukkaan asunnon paloriski voi johtua sairaudesta, liikunnallisesta erityistarpeesta tai muusta sellaisesta syystä, jonka myötä molemmat tahot ovat joko ennen tai jälkeen palotarkastuksen sidoksissa niin asukkaaseen kuin

palotarkastusta suorittavaan pelastusviranomaiseen. Tarkastustehtävien suorittaminen voi vaatia myös virka-apua poliisilta. Työn kannalta tärkeän tietoteknisen ja viestinnällisen kaluston huolto- ja asennustoimenpiteet on järjestetty ulkoisen toimijan kautta.

Sisäiset sidosryhmät

- Onnettomuuksien ehkäisyn yksikön muut palotarkastajat
- Ensihoitajat
- Pelastajat
- Muu operatiivinen henkilökunta
- Pelastuslaitoksen johto
- Viestintähenkilöstö
- Koulutushenkilöstö

Ulkoiset sidosryhmät

- Hyvinvointialueen asukkaat
- Isännöitsijät
- Taloyhtiöiden muut yhteys- ja vastuuhenkilöt
- Huoltoyhtiöt
- Poliisi
- Sosiaalitoimi
- Kotihoito
- ICT-tuki

Kuvio 1: Sidosryhmät

2.3 Vuorovaikutustaidot

Vaikka palotarkastajan työ on osin myös hyvin itsenäistä, se ei tarkoita etteikö se vaatisi jatkuvaa viestintää niin työpaikalla kuin sen ulkopuolella. Viestintä oman ryhmän kesken on tärkeää ja olennaista monestakin syystä. Yksi tärkeimpiä on tehtävää tukevien lisätietojen antaminen esimerkiksi toisen tarkastajan mennessä kohteeseen, jossa toinen on aikaisemmin mahdollisesti käynyt. Tiedon välittäminen tarkastusta suorittamaan menevälle kollegalle antaa parhaimmillaan tärkeää, kokonaisuutta tukevaa informaatiota, joka tehostaa tarkastusprosessin edistymistä. Omassa ryhmässä tapahtuvaa viestintää toteutetaan paitsi työpisteeltä viereiselle keskustellen myös puhelimitse, sekä kirjallisesti sähköpostien tai eri sovelluspohjaisten pikaviestien muodossa.

Viestintä kohteissa asukkaiden kodeissa on tavalla tai toisella aina herkkyyttä ja empatiakykyä vaativa tilanne. Oman kodin siivottomuus, paloturvallisuuden ilmeinen heikko taso tai muu syy voi olla asukkaalle tunteita herättävä asia, ja vieraan ulkoisen viranomaisen arviot asumisen turvallisuudesta voivat aiheuttaa mielipahaa. Koska mielipahan aiheuttaminen ei ole palotarkastusten tavoite, olisi ikävätkin tosiasiat pystyttävä viestimään tavalla, joka on samalla asiallinen, ymmärtävä että tehokas. Olen itse tottunut haastavissa viestinnällisissä tilanteissa toimimiseen aikaisemman ensihoitajan kokemukseni myötä. Toisinaan vaikeat viestinnälliset tapaukset voivat toki tuntua haasteellisilta ratkaista, mikäli mitään yhteisymmärrystä ei tunnu vaikkapa juuri asukkaan kanssa löytyvän. Nämä tilanteet vaativat yleensä kuitenkin sitä, että ihminen saa tulla kuulluksi, jonka jälkeen toisen osapuolen asiaa on helpompaa ymmärtää.

2.4 Kehittäminen

Koska olen vasta aloittanut nykyisessä työssäni ja ryhmässäni, en ole vielä ehtinyt osallistua ryhmäni toiminnan kehittämiseen. Olen keskustellut roolistani erilaisten ryhmässäni käynnistettyjen kehityshankkeiden parissa ja siitä, miten aikaisemmasta työstäni ensihoidon palveluyksikössä olisi hyötyä ainakin sidosryhmien osalta niissä hankkeissa, jotka liittyvät moniviranomaisyhteistyön kautta edistettäviin hankkeisiin.

Olen ilmaissut halukkuuteni järjestää palotarkastuksia tekeväälle henkilöstölle uhka- ja väkivaltatilanteisiin liittyvää koulutusta. Olen toiminut Pirkanmaan pelastuslaitoksen uhka- ja väkivaltatilanteiden kouluttajana vuodesta 2022 lähtien, ja järjestänyt toistaiseksi koulutuksia ensihoitajille ja pelastajille. Osin koulutusten sisällöt ovat sellaisia, jotka soveltuvat hyvin myös palotarkastajien toimenkuvaan ja sitä osaltaan tukemaan. Johtuen operatiivisesta kokemuksestani ensihoitajana, lupauduin myös järjestämään viestintälaitteiston käyttöön (Virveviranomaisverkko) liittyvän koulutuksen palotarkastajien yhteispalaverissa lokakuun loppupuolella. Koulutustilaisuus liittyi suunnitteluvaiheessa olleen uuden Virve-viestintäprotokollan käyttöönottoon, johon tarjosin omaa työpanostani.

2.5 Opinnäytetyön tavoitteet

Tavoitteeni opinnäytetyöprojektini kautta on kymmenen viikon seurantajakson aikana perehtyä asumisturvallisuuden ryhmässä työskentelevien palotarkastajien työhön, sekä tämän myötä kehittyä itse vielä aloittelevana palotarkastajana lopulta ryhmän tasavertaiseksi jäseneksi. Pyrin osallistumaan asumisturvallisuuden ryhmän toimintaa kehittäviin hankkeisiin ja projekteihin. Pyrin myös palotarkastajien työturvallisuuden edistämiseen tähtäävien koulutustilaisuuksien kautta vaikuttamaan positiivisesti siihen tapaan, jolla palotarkastuksia jatkossakin olisi mahdollista tehdä turvallisesti ilman väkivallan uhkaa. Palotarkastajiin kohdistuvat uhkatilanteet ovat toistaiseksi edelleen harvinaisia, mutta pelastustoimen tunnusten alla

toimiviin ammatillaisiin kohdistuessa enenevästi mainittua uhkaa, on nyt tehtävällä varautumisella mahdollisesti tulevaisuutta ajatellen positiivinen vaikutus.

3 Päiväkirjaraportointi

Päiväkirjaraportoinnin tarkoitus on muodostaa kuvaa palotarkastajan työtehtävistä tavalla, joka avaa mahdollisuuden kehittää niitä tapahtumien pohjalta syntyneiden pohdintojen kautta. Päiväkirja koostuu viikkokohtaisesta suunnitelmasta, lähtökohtaisesti päivittäin tehtävistä tapahtumakuvauksista sekä viikon päätteeksi muodostuvasta yhteenvedosta. Seuranta-jakso alkaa 2.10.2023, ja päättyy 8.12.2023.

3.1 Viikko 1: Perehtyminen alkaa

Pyrkimykseni tällä ensimmäisellä viikolla on perehtyä itse työtehtäviin, organisaatioon uuden toimintayksikön osalta, tietojärjestelmiin ja muihin käytäntöihin. Lisäksi otan selvää ryhmämme kehityshankkeista ja selvitän, miten voin niihin parhaani mukaan osallistua, sekä tarjota mahdollisesti uutta kehitettävää yksikön eduksi.

Maanantai 2.10.2023

Ensimmäinen työpäiväni palotarkastajan sijaisuudessa alkoi aamulla 08:00 Tampereen keskus-paloasemalla. Asema on minulle entuudestaan tuttu, sillä olen työskennellyt samalla paloasemalla ensihoitajan virassani 2020 lähtien. Työpäiväni ja perehdytykseni alkoi uuden esihenkilöni seurassa aluksi yleisellä toimitilojen kierroksella ja työvaatteiden haulla Hervannan paloaseman varushuollosta. Ensimmäisen perehdytyspäivän aikana kävimme läpi runsaasti niin yleisiä käytäntöjä, palotarkastajan tehtävänkuvaavaa, työssä tarvittavia ICT-järjestelmiä kuin niiden käyttöä. Käsitykseni palotarkastajan toimenkuvasta laajentui jo ensimmäisen työpäiväni aikana merkittävästi. Ehdin myös osallistua yhdelle jälkitarkastukselle, jonka jälkeen asiakkuussuhde kyseisen tarkastuskohteen asukkaan kanssa päättyi korjaavien toimenpiteiden oltua riittäviä. Asiakas oli iäkäs, ja alkuperäinen ilmoitus asunnon runsaasta palokuormasta oli tullut ilmeisimmin ensihoidon toimesta. Ympäristöministeriön rakennusten paloturvallisuutta käsittelevän asetuksen (2011) mukaan palokuormalla tarkoitetaan vapautuvaa kokonaislämpö-määrää tilassa olevan aineen täydellisesti palaessa, ja siihen luetaan kantavat, runkoa jäykistävät, osastoivat ja muut rakennusosat sekä irtaimisto. Palokuorman tiheyttä mitataan megajouleina tilan neliömetriä kohden (MJ/m^2).

Palokuormalla viitataan asumisturvallisuuteen liittyvien palotarkastusten yhteydessä yksinkertaistetusti kaikkeen asunnosta löytyvään palavaan materiaaliin, kuten huonekaluihin, irtaimistoon ja mahdollisesti asunnossa säilytettävään jätteeseen. Asumisturvallisuuden ryhmämme yleinen linjaus palokuormaa koskien on, että tavanomainen huonekalujen käyttö on sallittua,

kunhan palokuorman määrä on vähemmän kuin $600\text{MJ}/\text{m}^2$, jota voidaan pitää normaalin asuminen tasona (Asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017 6§). Koska asia voi olla haastavaa hahmottaa monelle asukkaalle, asiaa on yksinkertaistettu kuvaamalla tavoiteltavaa tilannetta siten, että huonekalujen käyttöä lukuun ottamatta asunnon lattiapinta-alan tulisi olla näkyvissä.

Palaten ensimmäiseen tarkastuskohteeseen, koin positiivisena huomata, miten asunnon korkea paloriski saatiin laskettua hyväksyttävälle tasolle moniammatillisen yhteistyön seurauksena; asukkaalle oli sosiaalitoimen kautta sekä yhteistyössä taloyhtiön kanssa järjestetty jätelava asunnon tyhjentämiseksi ylimääräisestä tarpeettomasta tavarasta, ja noin neljän kuukauden korjausjakson puitteissa yhteistyö oli tuottanut toivotun lopputuloksen. Vaikka pelastuslaitos organisaationa on minulle entuudestaan tuttu, sain ensimmäisen työpäiväni aikana myös hyvän käsityksen siitä haarasta organisaatiota, johon oma asumisturvallisuuden yksikköni sijoittuu. Keskustelin esihenkilöni kanssa asumisturvallisuusyksikön kehityskohteista ja mahdollisista PONT-työn ohessa kehitettävistä asioista. Kerroin oman koulutustaustani mahdollistavan työskentelyturvallisuuden edistämistä, ja ilmaisin mielenkiintoni muihinkin kehitysprojekteihin.

Tiistai 3.10.2023

Kiersin tänään aamupäivän palotarkastuksilla kollegani kanssa kolmessa eri kohteessa eri puolilla Tamperetta. Ensimmäinen kohteemme oli kerrostaloasunto, jonka palotarkastukselle osallistui lisäksemme isännöitsijä. Isännöitsijän läsnäolo tapauksen kaltaisessa kohteessa on varsin tavanomaista johtuen erityisesti siitä, että isännöitsijä voi palotarkastuksen kaltaisissa tilanteissa toimia taloyhtiön edustajana. Vaihtoehtoisesti taloyhtiötä voi edustaa myös taloyhtiön hallituksen jäsen (Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009, 22 § & 23 §.)

Asukas asui yksin, ja hänelle oli kerääntynyt vuosien ajan enimmäkseen paperijätettä asuntoon erilaisten mainosten ja sanomalehtien muodossa. Tekemämme tarkastus oli jälkitarkastus, eli asuntoon oli jo edeltävästi tehty tarkastuskäynti runsaasta palokuormasta johtuen. Huolimatta aikaisemmasta tarkastuksesta, sekä sen ohessa annetusta ohjeistuksesta pienentää asunnon palokuormaa, ei merkittävää muutosta ollut uuteen tarkastukseen mennessä tapahtunut. Tarkastuksesta vastaavan palotarkastajan mukaan tilanne vaikutti palokuorman osalta täysin muuttumattomalta. Tarkastuksen yhteydessä asukkaan makuuhuoneeseen asennettiin palotarkastajan toimesta uusi toimiva palovaroitin, sekä määrättiin palokuormaa edelleen vähennettäväksi. Isännöitsijä kertoi olevansa yhteydessä asiaan jo kytköksissä olevaan sosiaalitoimeen, jotta yhteistyössä asukkaan asuntoa saataisiin tyhjennettyä sanomalehtijätteestä. Uusi jälkitarkastus sovittiin myöhäisempään ajankohtaan syksyä, jotta asukkaalle saadaan järjestettyä apua kuorman poistamiseksi asunnosta. Asukas kertoi olevansa fyysisen kuntonsa osalta kykenemätön suoriutumaan tehtävästä ilman ulkoista apua. Keskustelimme

tarkastuksen jälkeen toimenpiteistä, joihin on mahdollista ryhtyä, mikäli asukas itse on kykenemätön sitoutumaan palokuorman vähentämiseen. Ensisijaista toki on se, että asukkaalle tarjotaan tarvittaessa apua sosiaaliviranomaisen puolesta tilanteessa, jossa hän on kykenemätön joko tyhjentämään jätettä asunnosta omatoimisesti, tai järjestämään esimerkiksi siivousalan yritystä tekemään tyhjennystä. Pääsääntöisesti yleistä lieneekin, että yhteistyö lopulta johtaa toivottuun lopputulokseen. Mikäli tilanteeseen ei saada minkäänlaista edistystä jälkitarkastuksista, kehotuksista ja tarjotusta avusta huolimatta, voi taloyhtiö aloittaa moniportaisen ja mahdollisesti aikaa vievän asunnon haltuunotto-prosessin Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 8 luvun 2 §:n mukaisesti.

Seuraava kohteemme oli omakotitalo, jonka kunnosta ilmoituksen oli antanut osoitteessa tehtävällä ollut ensihoidon yksikkö. Ilmoituksen mukaan asunnossa oli runsaasti irtainta tavaraa etenkin olohuoneessa niin, että suurin osa lattiapinta-alasta oli peittyneet tavarasta. Molemmat asukkaat olivat läsnä tarkastuksen aikana. Perillä kohteessa huomioitiin olohuoneen olevan ilmoituksen mukaisesti laajalti peittyneet erilaisesta tavarasta sillä tavoin, ettei olohuoneessa pääsyt kulkemaan. Muut asunnon kulkureitit olivat kuitenkin turvalliseen tapaan kuljettavissa. Olohuoneen lisäksi saunassa ja yhdessä asunnon huoneista säilytettiin merkittävää määrää tavaraa. Asunnon palovaroittimet olivat toimintakuntoiset, mutta yli 10 vuotta vanhat. Toinen asukkaista suhtautui tarkastukseen saapuessamme varsin varauksellisesti, vaikkakin hyvin asiallisesti ja yhteistyössä. Hän kertoi olleensa aikeissa tyhjentää asunnosta tavaraa, mutta toinen asukas oli toistaiseksi suhtautunut tavarasta luopumiseen vastahakoisesti. Molemmat asukkaat ymmärsivät tarkastuksen yhteydessä ilmaistun huolen tavaroiden määrästä ja niiden aiheuttamasta uhkasta tulipalon syttyessä. Korjauskehotusten, neuvojen ja hyvässä hengessä käydyn keskustelun myötä asukkaat olivat lopulta tyytyväisiä tarkastuksen luonteeseen alun varauksellisuudesta huolimatta.

Tarkastuksen perusteella laadittiin jälkitarkastuspöytäkirja, ja seuraava tarkastus sovittiin osoitteeseen joulukuulle. Asukkaita kehoitettiin päivittämään palovaroittimet suositusten mukaisesti uusiin niiden ollessa yli 10 vuotta vanhat (Tukes 2023), huolimatta niiden toimivuudesta. Ohjeita palovaroittimien oikeasta asennustavasta antavat Tukesin lisäksi myös SPEK, mutta sisäasiainministeriön asetuksessa palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (239/2009) sen 5 §:ssä edellytetään palovaroittimen pitämistä toimintakuntoisena, sekä sen toimintakunnon varmistamista säännöllisellä testauksella. Palokuormaa määrättiin vähennettäväksi olohuoneessa, vaikka tärkeät kulkuväylät olivatkin kuljettavissa. Huone, johon tavaraa oli varastoitu, ei ollut toistaiseksi käytössä asumiseen. Saunahuone kehoitettiin tyhjennettäväksi kaikesta sinne kuulumattomasta tavarasta. Keskustelimme tarkastuksen jälkeen kahden edellisen tarkastuskohteen yhtäläisyyksistä ja eroa-vaikuuksista. Siinä missä asunnotilat voivat olla olosuhteiltaan ja löydöksiltään varsin samankaltaisia, merkittävin ero liittyy omistusasumisen tapauksessa jatkotoimenpiteisiin tilanteissa, joissa asunnossa on runsaasti paloturvallisuutta vaarantavia tekijöitä tai puutteita.

Vaikka omakotitalokohteisiin tarkastukset tehdään samoja asioita huomioiden, ovat viime kädessä sovellettavat pakkokeinot hyvin erilaisia. Asunto-osakeyhtiön tapauksessa asunto voidaan lain puitteissa ottaa haltuun taloyhtiön toimesta, mutta omakotitaloasujaa ei samaan tapaan voida tuki häätää kotoaan. Omakotitaloasujalle voidaan määrätä uhkasakko (Pelastuslaki 379/2011, Uhka-sakkolaki 1113/1990), mutta käytännössä omakotitaloasujaan kohdistuvat kovat keinot ovat harvinaisia, ellei laiminlyönneistä muodostu sivullisille merkittävää uhkaa.

Viimeinen kohteemme tiistaina herätti lisää keskustelua jälkikäteen erilaisista pakkokeinoista. Kohteemme oli kerrostalo, asukas oman osakkeensa omistaja. Alkuperäinen palovaarailmoitus oli tehty kertyneen tavaramäärän vuoksi. Käyntimme kohteessa oli jälkitarkastus, jonka aikana tarkoituksemme oli selvittää, oliko korjauskehotuksiin reagoitu tavaramäärän lisäksi myös palovaroittimien osalta. Aikaisemmalla tarkastuksella asunnon kattoon sijoitettu palovaroitin oli vanhentunut. Lähtötilanne kohteessa oli poikkeuksellinen; tarkastuksen yhteydessä asuntoon pyrki pääsemään myös putkimies, jonka tarkoitus oli korjata jo kuukausia sitten vioittunut kylpyhuoneen hajulukko. Korjaustoimenpiteeseen liittyen oli kehkeytynyt riita, jonka osapuolina olivat asukkaat ja taloyhtiö yhdessä huoltoyhtiön kanssa. Hajulukon huoltoa oli yritetty puolin ja toisin järjestää jo kuukausia, mutta selittämättömästä syystä yhteistä aikaa ei ollut löytynyt. Välit asukkaiden ja taloyhtiön välillä olivat kärjistyneet jo ennestään useasta muustakin syystä, mutta viimeistään huollon ajankohdan pitkittyminen oli ajanut taloyhtiön edustajien kärsivällisyyden koetukselle.

Asukkaat suostuivat päästämään sisään ainoastaan meidät. Huoltomies sai odottaa vuoroaan, kunnes olimme poistuneet tarkastuksen suoritetuamme. Toinen asukkaista perusteli toimintaansa huolella siitä, että huoltomiehen kuullessa tarkastuksemme johtopäätöksistä tämä paljastaa sen yksityiskohtaisesti taloyhtiön edustukselle. Asukkaat pelkäsivät asunnon haltuunotto-prosessia ja häätöä kodistaan, johtuen lopulta todennäköisestä väärinymmärryksestä aiempien kiihtyneiden sananvaihtojen aikana taloyhtiön edustajan kanssa. Totesimme korjaavat toimenpiteen asukkaiden toimesta tehdyiksi, eikä asunnossa ollut enää palotarkastuksen näkökulmasta huomautettavaa. Tilanne oli mielenkiintoinen senkin osalta, että oli varsin selvää, etteivät edellä kuvaillut seikat varmasti riittäisi kriteereiksi asunnon haltuunottoon etenkin asukkaiden sallittua huoltomiehen pääsyn asuntoon korjaamaan kylpyhuoneen hajulukkoa. Pohdin jälkikäteen vastaavan tilanteen vaikutusta kerrostalon kaltaisen kohteen kokonaisturvallisuuteen silloin, kun välit yksittäisen asukkaan ja taloyhtiön kanssa pääsevät pahoin tulehtumaan. Pahimmillaanhan tilanne äärimmäisessä skenaariossa on omiaan kärjistymään niin pahaksi, että pitkällekin edenneitä, mahdollisesti vaaraa aiheuttavia puutteita asunnon kunnossa jätetään ilmoittamatta tai niihin puuttumatta sen pelossa, että paljastuneet puutteet johtavat lopulta oman kodin menettämiseen. Silloinkin kun puutteet rangaistusten ja torumisen sijaan voisivat korjaantua avun ja neuvonnan muodossa, näin neutraloiden muodostuvan uhkan asukkaiden turvallisuudelle.

Keskiviikko 4.10.2023

Aloitin keskiviikkona päiväni Kangasalla Kallion paloasemalla. Olin sovituspalotarkastajan tehtävistäni koulutustehtävissä ensihoidon ja ensihoidossa työskentelevien pelastajien koulutuspäivässä, tarkoitukseni toteuttaa päivän aikana neljä koulutusrastia aiheella uhka ja väkivaltilanteet ensihoidossa. Rastit olivat kestoltaan tunnin mittaisia, ja niiden sisällöksi tähän koulutuspäivään oli valikoitunut viisi erilaista fyysisen hätävarjeluun toiminnallista muotoa. UVT-koulutuksen tarkoitus on edistää ensihoidossa työskentelevän henkilöstön työturvallisuutta ensihoitotehtävillä, johtuen mm. vuosittain kasvavista uhka- ja väkivaltilanteiden ilmoituksista. Ilmiö on valtakunnallinen, ja valitettavasti ilmoitettujen tapausten lisäksi on syytä epäillä, että myös ilmoittamattomien tapausten lukumäärä lähentelee ilmoitusten lukumäärää. Vastaavaa koulutusta on organisaation sisällä järjestetty myös palotarkastajille, johtuen työhön olennaisesti kuuluvista tarkastuskäynneistä yksityishenkilöiden kodeissa. Varautumista uhkatilanteiden varalle toteutetaan asumisturvallisuuden yksikössä mm. viilto-/pistosuojaliivien pukemisella tarkastukselle mentäessä tapauskohtaisesti riskinarvion perusteella, sekä Virve-viestintälaitteen kantamisella mukana niin ikään tapauskohtaisesti. ”Virve-kapulan” mukana kantaminen perustuu sen mahdollistaman hätäkutsun aktivoimiseen laitteen erillisellä painikkeella, joka avaa hätäkeskukseen sekä hätäilmoitusnäkyvän että yksisuuntaisen ääniyhteyden.

Uhka- ja väkivaltilanteet ovat palotarkastajien työn yhteydessä harvinaisempia verrattuna esimerkiksi pelastuslaitoksen operatiivista työtä tekeviin ammattiryhmiin kuten ensihoitajiin tai pelastajiin. SPAL:n (Suomen pelastusalan ammattilaiset) ensihoitoalalla työskenteleville teettämän kyselytutkimuksen (2020) mukaan kyselyyn vastanneista ammattiliittojen Tehy ja SEHL (Suomen Ensihoitoalan Liitto ry) jäsenistä väkivaltaa tai sen uhkaa työtehtävällä oli kokenut 97%. SPAL:n omista kyselyyn vastanneista jäsenistä väkivaltaa tai sen uhkaa oli kokenut 89%. Kuitenkin työn ollessa viranomaistoimintaa, jossa eriäviä näkemyksiä esimerkiksi tarkastettavasta kohteesta voi ilmetä tarkastajan ja asiakkaan välillä, ovat myös uhkatilanteet harvinaisuudestaan huolimatta mahdollisia. Jonne Nikkinen kertoo Savonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään (2019) käyneensä työn aiheeseen liittyen puhelinkeskusteluja, joissa kerrottiin palotarkastajien saaneen mm. tappouhkauksia puhelimitse palveluun tyytymättömiltä asukkailta. Tästä syystä olen keskustellut esihenkilöni kanssa UVT-koulutuksen mahdollisesta järjestämisestä myös omassa yksikössämme. Erityisen hyödyllistä koulutus olisi niille palotarkastajille, jotka eivät ole UVT-koulutuksiin aiemmin osallistuneet.

Torstai 5.10.2023

Lähdimme aamulla matkaan maakunnan laidalle pienen kunnan syrjäseudulle, jossa kohdeemme oli kahden asukkaan asuttama omakotitalo. Tiedossa oli myös, että asukkaiden lisäksi kodissa olisi viisi kissaa. Tästä syystä mukanaamme tarkastuksella oli myös peräti kaksi valvontaeläinlääkärinä. Heidän lisäksi seuraamme liittyivät sosiaalihuollon asiakasohjaaja, sosiaalityöntekijä, sekä terveystarkastaja. Laaja joukkomme johtui tarkastettavan kohteen esitiedoista. Alkuperäinen ilmoitus oli tehty sosiaalitoimen aloitteesta, ja suurin huoli koski asunnon siivottomuutta, kertynyttä tavaramäärää, asukkaiden toimintakykyä sekä itse rakennuksen turvallisuutta ja asumiskelpoisuutta. Mainittujen muiden viranomaisten ja ammattihenkilöiden liittyminen palotarkastuksille on varsin tavallista, etenkin silloin kun tarkastettavaan kohteeseen liittyy huolta useaan eri asiaan liittyen.

Kohde oli vanha omakotitalo, joka jo kaukaa näytti täysin asumattomalta. Meitä tervehti silti ovelta toinen asukkaista, joka ilmoitti välittömästi ettei asunnossa ole tehty minkäänlaista siivousta kehotuksista huolimatta. Molemmat asukkaat vetosivat rajoittuneeseen toimintakykynsä sekä siihen, ettei heillä ollut sellaista lähipiiriä, joka kykenisi heitä kotinsa siistimisessä auttamaan. Ovesta sisään käydessä kävi välittömästi selväksi, että asunto on mahdollisesti vaarallinen ympäristö sekä itse asukkaille, että kohteeseen tarvittaessa kutsuttaville auttajille kuten kotihoidon edustajille tai ensihoitajille. Asunto oli täynnä monipuolista jätettä sekä muuta tavaraa. Hajuhaitta oli merkittävän voimakas. Asunnon tulisija oli vuosien ajalta nuohoamaton ja huonokuntoisen näköinen. Tämä oli erityisen huolestuttava havainto etenkin asukkaiden kerrottua lämmittävänsä taloa puita polttamalla kylmien kelien alkaessa. Huoneissa lenteli kymmeniä, ellei satoja kärpäsiä.

Asunnon palovaroittimet oli poistettu käytöstä. Asukas perusteli tätä patterin loppumista viestivään piippaukseen kyllästymisellä, joka oli johtanut varoittimen irrottamiseen katosta, sekä pariston poistamiseen. Asensimme tilalle uuden palovaroittimen. Perustelimme lisäksi asukkaille toimintakykyisten palovaroittimien merkityksestä heidän turvallisuutensa kannalta. Huolimatta irtaimen ja jätteen määrästä, asunnossa pääsi kulkemaan kapeaa käytävää ulkooven, olohuoneen, keittiön, kylpyhuoneen ja makuuhuoneen välillä. Lattiaa oli paikoin paikakaitu irtonaisilla vanerilevyillä, jotka joustivat pahaenteisesti astuessa. Asunnon ulkoseinustalla oli runsas määrä polttopuuta sekä irrallaan, että kahteen suureen säkkiin säilöttyinä pelastuslain (379/2011 9§) vastaisesti. Poistuminen asunnosta hätätilanteessa vaikutti haastavalta, huonosti ylläpidetty ja edelleen käytössä oleva tulisija muodosti merkittävän palovaarun ja turvallisuusriskin. Kissat ilmoitettiin otettaviksi huostaan eläinlääkärien toimesta, mikäli elinolosuhteet eivät kohteessa parane määräajan puitteissa. Sosiaaliviranomaiset pitivät elinolosuhteita erittäin huonoina, johtuen etenkin asukkaiden rajoittuneesta toimintakyvystä ja siivottomasta, mahdollisesti vaarallisesta ja haitallisesta ympäristöstä.

Terveystarkastaja piti kohdetta niin ikään terveydelle haitallisena. Hän pohti mahdollisuutta julistaa kiinteistö asumiskieltoon, mutta epäili samalla kiellon tehokkuutta. Kunnan terveystarkastajalla on terveydensuojelulain (763/1994) 12 luvun mukaisesti mahdollisuus antaa kieltoja ja määräyksiä koskien välttämätöntä terveyshaitan poistamista tai sen ehkäisyä. Määräysten laiminlyöminen tai niiden vastaisiin toimiin ryhtyminen antaa terveystarkastajalle 13 luvun 53§ mukaisesti mahdollisuuden velvoittaa asianomaista määrääjän puitteissa korjaamaan toimintaansa, ja mikäli määräysten noudattaminen edelleen laiminlyödään, on toiminta mahdollista keskeyttää myös uhkasakon uhalla. Keskustelimme siitä, kuka mahdollista asumiskieltoa valvoisi, sillä asukkaat ilmaisivat painokkaasti olevansa haluttomia muuttamaan pois kodistaan. Kaukana keskellä maaseutua kieltoa on lopulta käytännössä liki mahdotonta valvoa, eikä asukkaiden paluu kotiinsa kerta toisensa jälkeen ole juuri mitenkään estettävissä. Laadimme tarkastuksen perusteella pöytäkirjan, joka sisälsi sekä edellä mainitut havaitsemamme puutteet ja paloturvallisuutta uhkaavat tekijät, ja esitimme sarjan korjaavia toimenpiteitä. Asia jää toistaiseksi kuitenkin sosiaaliviranomaisten jatkettavaksi, tavoitteena saada asukkaat muuttamaan pois heille vaarallisesta asunnosta. Paluumatkalla keskustelimme tilanteen erityispiirteistä sekä siitä, miten itsemääräämisoikeus kyseisten asukkaiden kohdalla toteutuu siitäkkin huolimatta, että asunto vaarantaa heidän turvallisuutensa merkittävästi. Koska asunnon turvallisuuspuutteista ei ole suoraa vaaraa sivullisille, ja koska molemmat asukkaat olivat oikeustoimikelpoisia päättämään omista asioistaan, ei tilanteelle ole juuri muuta tehtävissä kuin tarjota vapaaehtoisuuteen perustuvaa ratkaisua muuttaa sosiaalitoimen avustuksella elinkelpoiseen kotiin.

Perjantai 6.10.2023

Perjantaiksi ei ollut sovittuna yhtäkään palotarkastusta, mutta otin hoitaakseni tuoreen palo-vaarailmoituksen ensimmäistä kertaa. Soitin ilmoittajalle saadakseni kohteen ja asukkaan tiedot viedäkseni asiaa eteenpäin. Koska ilmoitus oli tehty meille vasta iltapäivällä, suunnittelin yhteydenoton asukkaaseen viikonlopun ylitse maanantaille. Keskustelin päivällä kokeneiden kollegoideni kanssa työn lakiteknisistä rajoista ja siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin palotarkastuksen puitteissa on mahdollista ryhtyä. Minulle jo aiemman ammattini puolesta on tuttua se, miten vahvaa yksityisyyden ja itsemääräämisoikeuden suojaa kansalainen Suomessa nauttii. On mielenkiintoista vertailla sitä lain mahdollistamaa liikkumatilaa ja toimintaympäristöä, jossa päätöksiä tehdään vertaillen ensihoidon ja palotarkastajan tehtäviä. Ehkä merkittävimpää eroja lienee se, miten pelastuslain (379/2011) 80§:n mukaisesti palotarkastajalla on lain takaama pääsy tarkastettaviin tiloihin. Ensihoitajana minulla ei olisi mitään oikeutta tulla luvatta potilaani asuntoon paitsi tilanteessa, jossa lääkärin poliisille toimittaman virka-avun turvin olisin toimittamassa potilasta tahdosta riippumattomaan arvioon. Tässäkin tilanteessa asuntoon menee ensisijaisesti poliisi.

Ensimmäisen viikkoni kokemusten perusteella näkisin kuitenkin myös sen, miten ensihoidosta tutulla samankaltaisella viestinnällä palotarkastajan tehtävien suorittaminen on kaikkein tu-
loksellisinta; yhteistyön ja hyvän yhteisymmärryksen kautta kaikkia tyydyttävään lopputulok-
seen on lopulta aina jouhevinta päätyä. Siinä missä niin ensihoitajien kuin palotarkastajienkin
toiminta perustuu aina johonkin toimintaa yhdenmukaistavaan tietoperustaan (ensihoitajilla
mm. hoito- ja muut operatiiviset ohjeet sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992,
palotarkastajilla erityisesti pelastuslaki 379/2011), viestinnällisistä taidoista vastaaminen on
usein yksin työntekijän vastuulla. Toki näitäkin taitoja voidaan käsitellä jo oppimisvaiheessa
ennen ammattiin valmistumista, mutta varsinainen viestintäosaaminen kasvaa yleensä työnte-
kijän kehittyessä ammatissa toimimisen myötä. Yksi keskeisistä ensihoitajan ja palotarkasta-
jan välisistä eroista on se, ettei ensihoitaja pelastuslaitoksen organisaatiossa työskenne-
lessään ole viranomainen (Halmekivi & Hyvölä 2019; valtion virkamieslaki 750/1994 7§), toisin
kuin palotarkastaja. Näin ollen palotarkastajana viestintään työtehtävissä on osattava sovit-
taa myös se, että pelastusviranomaisena palotarkastaja voi myös antaa lakiin perustuvia mää-
räyksiä pelastuslain (379/2011) mukaisesti.

Yhteenveto

Ensimmäinen viikkoni palotarkastajana asumisturvallisuuden ryhmässä on ollut mielenkiintoi-
nen ja ammatillisesti kasvattava. Olen saanut osallistua kahden muun ryhmämme palotarkas-
tajan mukana useille palotarkastuksille, ja päässyt seuraamaan heidän työskentelyään kai-
kissa valvontaprosessin vaiheissa alkaen ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen käynnistyvästä
asukkaan tavoittelusta tarkastusajankohdan sopimiseen ja järjestelyyn, sekä itse tarkastuksen
suorittamiseen ja sitä seuraaviin vaiheisiin kuten tarkastuspöytäkirjojen laatimiseen tai osassa
tapauksista jälkivalvonnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Keskusteluni molempien kollego-
jeni kanssa ovat olleet arvokkaita ja hyödyllisiä kulkiessani kohti itsenäisesti vertaisena ryh-
män jäsenenä toimimista. Pidän erityisesti siitä, miten huolimatta palotarkastajien itsenäi-
sestä työskentelytavasta, tiedon jakaminen ja kommunikaatio ryhmän jäsenten välillä on ak-
tiivista, ja se tapahtuu hyvin matalalla kynnyksellä. Koin, että huolimatta muiden ryhmän jä-
senten välisestä pitkästäkin yhteisestä historiasta, minut on otettu nopeasti osaksi ryhmän
toimintaa ja yhdeksi sen jäsenistä. Kokemukseni ryhmässä toimimisesta ja palotarkastajan
tehtävistä ovat toistaiseksi yksinomaan positiivisia. Tästä on erinomaisen hyvä jatkaa kohti
seuraavia kokemuksia.

3.2 Viikko 2: Valvontatehtäviä ja turvallisuusviestintää

Tuleva viikkoni tulee alkamaan palotarkastuksella Pirkanmaan pohjoisosassa sijaitsevan kunnan alueella maanantaiaamuna. Lisäksi viikon muillekin päiville oli suunnitteilla tarkastuksia, joille osallistun toisen palotarkastajan mukana. Lisäksi pääsen jatkamaan ensimmäisen oman tarkastustapaukseni kanssa ottamalla yhteyttä asukkaaseen, jonka asunnosta tehtiin palovaarailmoitus järjestelmäämme vielä myöhään iltapäivällä perjantaina. Toivon saavani palotarkastuspöytäkirjaohjelmiston myös asennutettua tietokoneelleni maanantain aikana. Perjantainen yhteydenotto Pirhan ICT-tukeen poiki ainoastaan asian delegoimisen Tampereen kaupungin vastaavaan tukeen, mutta toivon asian järjestyvän kuntoon maanantain aikana. Järjestelmän asentamisen jälkeen pääsen käsiksi kaikkiin tarpeellisiin ohjelmistoihin ja tietokantoihin, joita työssäni palotarkastajana tarvitsen sen täysimääräiseen suorittamiseen. Torstaina osallistun kollegani kanssa koulutustilaisuuteen Tampereella, jossa pidämme ohjeistavan tilaisuuden asuntojen paloturvallisuuteen liittyen. Tilaisuuden koulutettavat henkilöt ovat erilaisissa asumispalveluissa työskenteleviä avustavia ammattihenkilöitä. Tilaisuus on osa pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluvaa turvallisuusviestintää, tässä tapauksessa kohdennetulle sidosryhmälle toteutetun koulutustilaisuuden muodossa (Pelastustoimi 2023).

Maanantai 9.10.2023

Lähdimme aamulla tarkastukselle maakunnan rajamaille. Asunnossa vuokralla asuva asiakas oli saanut aiemman tarkastuksen perusteella kehotuksen vähentää asunnon palokuormaa niin, että asunnossa liikkuminen ja tarvittaessa hätäpoistuminen mahdollistuu. Päästyämme perille asukas vastasi puhelimeen ja ilmoitti olevansa toisaalla, ja ettei ollut mahataudista johtuen ehtinyt siivota tai tyhjentää asuntoa tavarasta. Aikaa korjaaviin toimenpiteisiin oli aikaisemman tarkastuksen yhteydessä annettu kuukausi. Otimme yhteyttä isännöitsijään, jonka kanssa sovimme tapaavamme kohteessa tunnin kuluttua. Isännöitsijän edustajan päästettyä meidät sisälle asuntoon, totesimme tilanteen olevan täysin muuttumaton; asunnon palokuorma ei ollut vähentynyt, vaan määrä oli jopa kasvanut aikaisemmasta, eikä asunnossa edelleenkään päässyt kulkemaan asianmukaisesti tavaramäärästä johtuen. Lieden välittömässä läheisyydessä oli palovaaraa aiheuttavaa materiaalia. Osa asunnon tavaroista ja jätteestä oli pakattu muovikasseihin ja -säkkeihin, mutta niitä ei ollut siirretty ulos asunnosta. Tarkastuksen perusteella asukkaalle ilmoitettiin puhelimitse tällä olevan viisi päivää aikaa tyhjentää asunto ylimääräisestä tavarasta hyväksyttävälle tasolle, jonka jälkeen hänen on toimitettava asiasta vastaavalle palotarkastajalle kuvat asunnossa tehdyistä toimenpiteistä. Mikäli kuvia ei toimiteta tai mikäli asiassa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta, asia siirtyy vuokranantajan hoidettavaksi. Käytännössä tämä mahdollistaa vuokrasopimuksen irtisanomisprosessin.

Keskustelimme eroista vuokralla asumisen ja omistusasumisen välillä asuttaessa taloyhtiössä. Keskustelumme aikana ymmärsin osakkeen omistavan asukkaan tapauksessa asunnon haltuunotto-prosessin (Asunto-osakeyhtiölaki 809/1991, luku 8) kestävän yleensä vähintään kuukausia, siinä missä vuokrasopimuksen irtisanomisprosessi lienee ainakin verrattain sujuvampi operaatio. Otin asiasta selvää ja ilmeni, ettei vuokrasopimuksen irtisanominenkaan ole aina yksioikoisen helppoa. Asiaan liittyen löytyi tapauksia, joissa irtisanomistoimenpiteet olivat johtaneet oikeustoimiin. STT uutisoi vuonna 2022 korkeimman oikeuden päätöksestä pitää voimassa vuokrasopimuksen irtisanominen, jonka vuokranantaja oli toteuttanut vuokralaisen asunnossa säilyttämän suuren tavaramäärän vuoksi huolimatta useista kehotuksista vähentää irtaimiston määrää. Käräjäoikeudessa irtisanomista pidettiin laittomana, ja katsottiin ettei suuren tavaramäärän säilyttäminen asunnossa riitä irtisanomisperusteeksi, vaikka asuntoon oli tehty neljä palotarkastusta kehotuksin vähentää asunnon palokuormaa. Myöskään asukkaalle toimitetut kaksi varoitusta huoneiston huonosta hoitamisesta eivät riittäneet irtisanomistoimien aloittamiseen käräjäoikeuden arvion mukaan. Hovioikeus katsoi asiaa toisin, ja piti vuokralaisen toimintaa vuokrasopimuksen irtisanomisen perusteena. Asukkaalle annetut varoitukset ja palotarkastajan tekemät kehotukset riittivät näytöksi asunnon huonosta hoitamisesta. Korkein oikeus puolsi hovioikeuden näkemystä, ja ratkaisussaan (KKO:2022:61) piti voimassa vuokrasopimuksen irtisanomisen. Kyseinen tapaus toimii osoituksena siitä, miten pitkään epäasianmukaisestikin toimiva vuokralainen kykenee vuokrasopimuksen irtisanomista pitkittämään. Toki KKO:n päätöksestä muodostunut ennakkotapaus voi parhaillaan ehkäistä vastaavien tilanteiden venymisen kuukausiksi tai vuosiksi samalla, kun palokuormansa osalta vaaraa aiheuttavan asunnon tila säilyy muuttumattomana.

Tiistai 10.10.2023

Suoritimme aamulla tarkastuksen kaukana asutuskeskuksista pienessä itäisen Pirkanmaan kylässä. Kohteessa asui yksin hyvin iäkäs henkilö, jonka turvallisuudesta huolestunut kotihoidon hoitaja oli tehnyt palovaarailmoituksen. Ilmoituksen mukaan asukkaan toimintakyky on heikentynyt merkittävästi viime kuukausina, ja huolta asunnon paloturvallisuudesta oli muutenkin herännyt. Asukkaalla oli tiettävästi lähipiiriä nuorempien sukulaisten muodossa, mutta sukulaiset kulkevat kaukaa harvakseltaan tätä tapaamaan. Kotihoidon käyntejä asukkaalla ilmoitettiin olevan kaksi päivässä. Kohde oli n. 60 vuotta vanha tiilirakenteinen omakotitalo. Ulkovioli jätetty meitä varten auki, ja eteisessä meitä tervehti varsin hyväntuulinen asukas. Hän kertoi suhtautuvansa vierailuumme hyvin positiivisesti koska piti asunnon paloturvallisuuden arviota tärkeänä, ja koska sai ylipäättään vieraita. Kahvi tippui jo pannuun keittiössä.

Asukkaan kodista löydettiin yksi palovaroitin sisäänkäynnin läheisyydestä. Varoitin oli mennyt vanhaksi 13 vuotta sitten, joten vaihdoin varoittimen uuteen. Asensimme lisäksi varoittimet myös asukkaan makuuhuoneeseen sekä olohuoneeseen. Huolimatta asukkaan ilmeisen selvästä toimintakyvyn rajoituksesta, oli asunnossa siistiä, eikä merkittävää palokuormaakaan

havaittu kertyneen kuin syrjäisempään käyttämättömään huoneeseen talon perällä. Takka-huoneen tulisijaa ei ollut käytetty vuosiin, eikä sitä asukkaalla ollut aikomustakaan enää käyttää. Ainoa moite liittyi toisen sisäänkäynnin edustalle kertyneestä vähäisestä tavaramäärästä, joka kuitenkin esti tai vähintään hankaloitti asunnosta poistumista tätä kautta. Kehotimme asukasta pyytämään kotihoidon henkilöstöä tai sukulaisia siirtämään tavarat pois oven edestä, muuten kaikki kulkuväylät olivat esteettä kuljettavissa. Asukas totesi ryhtyvänsä toimeen itse. Tarkastuksen päätteeksi joimme kahvit.

Asukas oli kuin malliesimerkki positiivisen asenteen vaikutuksesta elämänlaatuun ja toimintakykyyn. Hän oli toki sairastellut, mutta mm. ajoi vielä loppukesän aikana itse autolla suuremmalle kylälle kauppaan ja muille asioille. Siirtokehotuksen saaneet tavarat hän aikoi itse kantaa pihan ulkorakennukseen. Hän kertoi saunoneensa viimeksi edellisenä lauantaina, ja poh-tiessamme selviytymismahdollisuuksia ja nopeaa poistumista asunnosta tulipalotilanteessa olimme molemmat sitä mieltä, että hänellä ikäisekseen on parhaat mahdollisuudet selviytyä ajoissa ulos tulipalon sattuessa. Etenkin nyt palovaroittimien asentamisen, sekä toista ulos-käyntiä koskeneen ohjeistuksen jälkeen katsoimme, että asukkaan asumisturvallisuus oli yksin asuvalle iäkkäälle ihmiselle parhaalla mahdollisella tasolla.

Paluumatkalla Tampereelle pistäydyimme jälkitarkastuksella toisessa kohteessa, jota asutti niin ikään iäkäs henkilö. Asukkaan toimet olivat herättäneet huolta niin ensihoidon henkilös-tössä, sosiaalitoimessa, kotihoidossa kuin muissa asukkaissakin sillä seurauksella, että tästä oli laadittu lyhyessä ajassa kymmeniä huoli- ja palovaarailmoituksia. Huoli liittyi varomattomaan lieden ja uunin käyttöön, jota alkoholin vaikutuksen alaisuudessa oli jatkuvasti käytetty vaa- meta aiheuttaen. Talo oli vanha puurakenteinen kerrostalo, jossa syttynyt tulipalo tekisi tuhoi- saa jälkeä, vaarantaen monen muunkin asukkaan henkeä. Asukkaalle oli hankittu sosiaalitoi- men avustuksella mikroaaltouuni, jota asukkaan toivottiin alkavan käyttää uunin ja lieden si- jaan. Tähän uuteen ruuanvalmistusmenetelmään sitoutumisesta ei ollut vielä tuoretta tietoa, mutta oli edelleen epäiltävissä asukkaan käyttävän uunia vanhojen tapojensa mukaisesti.

Kohteessa asukas otti meidät positiivisella mielellä vastaan, samalla toki kurkkien olkiemme yli varmistaakseen, ettei asuntoon ole pyrkimässä meidän lisäksi ketään. Välit osaan naapureista olivat muodostuneet hyvin jännitteisiksi. Asunnossa oli runsaasti ylimääräistä ta- varaa, jota kehoitettiin vähennettäväksi. Kulkuväylät olivat kuitenkin hyvin auki ja liikkuminen asunnossa onnistui ilman suurempia ongelmia. Asukas ilmoitti opetelleensa käyttämään mikro- aaltouunia, mutta epäonnistuneensa kerta toisensa perään ruuan lämmittämisessä uudella laitteella. Opetimme asukkaalle laitteen perustoimintaperiaatteet, joiden jälkeen tämä vai- kutti ja vakuutti osaavansa jatkossa käyttää sitä oikein. Lieden päällä ja sen molemmin puolin oli helposti syttyvää tavaraa. Asukas kertoi ettei ole nyt enää uunia tai liettä käyttänyt, ja tiedustelimmekin, saisimmeko poistaa laitteen sulakkeen varmistavana toimenpiteenä, ettei uuni vahingossa tai vanhasta tottumuksesta menisi enää päälle. Saimme luvan, ja poistimme

sulakkeen. Kehotimme pöytäkirjassamme asukasta vähentämään asunnon tavaramäärää, muuten asunnossa ei ollut huomautettavaa. Palaamme asiaan n. 1 kuukauden kuluttua tarkista-
maan, onko tavaramäärä asunnossa vähentynyt.

Keskustelimme tarkastuksen jälkeen mahdollisen tulipalon tuhoisuudesta vastaavassa puura-
kenteisessa kohteessa. Muut asukkaat olivat ymmärrettävästi huolissaan koko talon palotur-
vallisuuden vaarantumisesta yhden osakkaan varomattoman toiminnan johdosta. Jälleen ker-
ran asunnon haltuunotto oli noussut keskustelunaiheeksi taloyhtiön hallituksessa, mutta hidas
haltuunottoprosessi ei tuo juuri turvaa tilanteessa, joka on välittömästi muodostunut näin
akuutiksi. Keskustelua liedellisen uunin sulakkeen poistamisesta oli käyty jo aikaisemmin
asukkaan kanssa, mutta tämä oli toistaiseksi vastustanut toimenpidettä. Kysyin sulakkeen
poistamisen mahdollisuudesta pelastuslain nojalla asukkaan tahdosta riippumatta. Asia osoit-
tautui vaikeaoikoiseksi; vaikka pelastuslain (379/2011) 81§ sallii pelastusviranomaisen heti
keskeyttää toiminta joka aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa, ei
sulakkeen poistaminen esimerkiksi tarkastuksen aikana käyttämättömän laitteen toimimatto-
maan tilaan saattamiseksi kestä välttämättä tarkastelua, mikäli asukas sulakkeen poistamista
itse vastustaa. Onneksi vapaaehtoisuuteen perustuva yhteisymmärrys asian osalta johti tällä
kertaa yhden merkittävän palovaaratekijän poistamiseen.

Keskiviikko 11.10.2023

Käytin iltapäiväni tulevan torstain koulutustilaisuuden materiaalin läpikäymiseen ja päivittä-
miseen. Materiaali on laadittu jo aiemmin, mutta sekä sen yleisilmettä että osaa sisällöstä oli
päivitettävä. Visuaaliset muutokset liittyivät siirtymiseen Pirkanmaan hyvinvointialueen alai-
suuteen, jonka myötä muutin esitysdiojen ulkoasua vastaamaan Pirhan graafista ilmettä. Yksi
merkittävä lisä koskien itse materiaalin sisältöä liittyy palovaroittimien huolehtimisvastuu-
seen. Aiempi pelastuslain (379/2011) 17§ velvoitti asunnon haltijan huolehtimaan asunnon va-
rustamisesta riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita alkavan tulipalon havaitse-
miseksi ja asunnossa olevien varoittamiseksi. Uusi 17§:n muotoilu muuttaa käytäntöä merkit-
tävästi, sen siirtäessä huolehtimisvastuun palovaroittimien tai muiden laitteiden riittävästä
määrästä rakennuksen omistajalle. Rakennuksen omistajan on myös jatkossa huolehdittava
laitteiden toimintakunnosta, enää vain viipymättömän ilmoittamisvastuun niiden vioittumi-
sesta jäädessä huoneiston asukkaalle.

Torstai 12.10.2023

Osallistuin kollegani kanssa torstaina koulutustilaisuuden järjestämiseen taloyhtiöiden palo-
turvallisuusasioista vastaaville henkilöille. Vaikka paikalle vaikutti aluksi saapuneen varsin
harvalukuisesti väkeä, tilaisuuden alkaessa saliin oli saapunut hieman toista kymmentä osallis-
tujaa. Kollegani mukaan vastaaviin koulutuksiin osallistuvia on yleensä enemmän, mutta arve-
limme vuodenaajan kausisairasteluineen vaikuttaneen osallistuneiden määrään tällä kertaa.

Kollegani johti puhetta tilaisuudessa, jossa kävimme läpi lukuja asuntoihin kohdistuneista palohälytyksistä ja palokuolemien määrästä, kertosimme paloturvallisen asumisen parhaita käytäntöjä sekä vastasimme osallistujien kysymyksiin. Monet kysymyksistä koskivat tulevaa pelastuslain (379/2011) 17 §:n muutosta, jonka myötä kodin palovaroittimien huolehtimisvastuu siirtyy asukkailta rakennusten omistajille. Koin, että ammatillinen taustani ensihoitajana täydensi hyvin sitä viestiä jota olimme kertomassa. Pääsin tarjoamaan useita omiin kokemuksiini perustuvia esimerkkitalouksia mm. tilanteissa, joissa puhuimme asuinrakennusten osoitmerkintöjen ja -numeroinnin tärkeydestä ja siitä, mikä vaikutus niiden kunnossapidolla ja oikealla asennustavalla on avun saapumiseksi kohteeseen mahdollisimman nopeasti.

Perjantai 13.10.2023

Aloitin vuosilomani perjantaina, ja palaan töihin ensi viikon loppupuolella.

Yhteenveto

Ensimmäisten kahden viikon aikana olen ehtinyt saada jo varsin laajan kuvan erilaisista tarkastuskohteista sekä siitä, mitä yhtäläisyyksiä ja eroja erilaisilla tarkastuksilla ilmenee riippuen joko tarkastettavasta kiinteistöstä tai tarkastuksen aikana tehdyistä havainnoista. Olen ollut hyvin tyytyväinen siihen tapaan, jolla ryhmän muut jäsenet ovat ottaneet minut vastaan ja tarjonneet runsaasti hyödyllisiä neuvoja ja tietoa palotarkastusten kannalta olennaisista asioista. Seuraavan viikon aikana pääsen hyödyntämään näitä oppeja suorittaessani ensimmäisen itsenäisen palotarkastukseni ilman, että seurassani on toinen palotarkastaja. Vaikka tilanne on uusi ja jännittävä, uskon silti suoriutuvani siitä hyvin saatuaani varsin kattavan kuvan niistä erityisen huomion arvoisista asioista, joita paloriskiasuntojen tarkastuksilla ryhmissämme havainnoimme.

3.3 Viikko 3: UVT-materiaalia ja ensimmäinen itsenäinen tarkastus

Vietän vuosilomaa merkittävimmän osan tulevasta kolmannelta työviikostani, mutta tulen suorittamaan perjantaina lomalta palatessani ensimmäisen itsenäisen palotarkastukseni. Osan lomastani käytän myös UVT-koulutusmateriaalin tekemiseen osallistumalla tilaisuuteen, jossa toisen kouluttajan kanssa kuvaamme erilaisia esimerkkitalanteita, joissa opettamamme toiminnalliset harjoitteet voivat olla avuksi.

Maanantai 16.10.2023

Olen edelleen vuosilomalla, mutta teen valmisteluja huomista UVT-materiaalin kuvaamista varten hakemalla vaihteeksi ensihoitajan varusteeni ja työvaatteeni keskuspaloasemalta.

Tiistai 17.10.2023

Vaikka kolmas työviikkoni on kulunut työskentelyn sijaan vuosiloman viettämisen merkeissä, en silti käyttänyt koko viikkoa lomailuun, vaan olimme yhdessä UVT-koulutusryhmän vastuukouluttajan kanssa sopineet tiistaiksi simulaatiopäivän, jonka aikana kuvasimme erilaisia simulaatiotilanteita myöhemmin koostettavaksi videomateriaaliksi, jota tullaan myöhemmin käyttämään koulutusten osana. Esimerkkitalanteiden kuvaamisen suoritti pelastuslaitoksen viestintäyksikön suunnittelija. Videoidun materiaalin merkittävä hyöty on myös se, että materiaalia voidaan jakaa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kautta myös muiden pelastuslaitosten käyttöön.

Keskiviikko 18.10.2023

Osallistuin iltapäivällä liiketoiminnan jatkuvuuden kurssin etäluennolle, jonka jälkeen pidimme toisen kurssin ryhmämme kanssa yhteispalaverin liittyen ryhmätyöhömmme. Suoritan syksyn aikana kolme kurssia opinnäytetyön työstämisen ohella, mutta toistaiseksi eri asioiden aikataulut on onnistunut varsin ongelmattomasti. Tämä toki johtuu enimmäkseen myös uudesta palotarkastajan sijaisuuden myötä vakiintuneesta säännöllisestä päivärytmistä.

Torstai 19.10.2023

Otan kaiken irti viimeisestä lomapäivästäni, huomenna palaan töihin yhdeksi päiväksi ennen viikonloppua. Menen nukkumaan hyvissä ajoin, sillä aamulla on lähdettävä aikaisin kohti ensimmäistä omaa tarkastustehtävää.

Perjantai 20.10.2023

Vuosilomani päättyi ja olen jälleen töissä. Olin sopinut aamupäiväksi ensimmäisen itsenäisesti suorittamani palotarkastuksen yksin asuvan iäkkään asukkaan luokse. Kohteeseen oli tehty palotarkastus viimeksi elokuussa, ja palovaarailmoituksen yksityiskohdat noudattelivat suurelta osin aikaisemman tarkastuksen aiheita. Kohde oli vanha omakotitalo, jossa asui iäkäs mies. Hänellä ei ollut lähiomaisia tai perhettä, mutta sen sijaan hänen luonaan vieraili kotihoidon henkilökunta neljästi päivässä. Kotihoidon lisäksi naapuri toimi asukkaan epävirallisena tukihenkilönä, joka oli myös aiemman tarkastuksen määräysten mukaisesti asentanut tämän asukkaan puolesta asuntoon kaksi palovaroitinta. Asunnossa ei ilmennyt merkittäviä paloturvallisuutta heikentäviä löydöksiä, lukuun ottamatta vanhoja määräaikaistarkastusta kaipaavia sähköasennuksia, joista annoin saman huomautuksen kuin kollegani elokuussa. En nähnyt jälkivalvontaa tilanteen suhteen tarpeelliseksi, vaan kirjoitin tarkastuspöytäkirjaani ohjeita turvalliseen asumiseen paloturvallisuuden kannalta.

Asukas otti minut vastaan positiivisesti, ja viestintä hänen kanssaan muistutti hyvin läheisesti sitä tapaa, jolla olisin lähestynyt häntä ensihoitajan roolissa. Hän vaikutti jopa tyytyväiseltä

vierailuuni, jonka aikana oli mahdollisuus jutella mahdollisesti hetken verran pidempään kuin päivittäin pikaisen vierailun tekevien kotihoidon henkilökunnan kanssa. Minulla kun ei ollut kiire mihinkään. Viestinnällisesti tilanne oli siis varsin helppo, konfliktin tai keskustelun kiihtymisen todennäköisyys oli olematon. Pohdin silti ajaessani takaisin kaupunkiin sitä tosiasiaa, että en kantanut mukani Virve-viestintälaitetta, jonka mukaan ottaminen olisi ollut jo silkan syrjäisen sijainnin puolesta perusteltua. Yksikössämme on ollut keskustelua Virve-laitteen mukaan ottamisesta mennessä yksin syrjäisempiin kohteisiin tarkastuksille, mutta toistaiseksi laite on jäänyt asemalle latautumaan sen sijaan, että sen ottaisi tarkastukselle mukaan. Onko kyseisestä laitteesta siis jotain hyötyä?

On ja ei, riippuen siitä hyödystä, jota halutaan tarkastella. Ei siinä mielessä, että riippumatta siitä hälytänkö apua kohteeseen Virve-laitteella tai puhelimella, poliisin paikalle saapuminen tarkastuskohteen kaltaiseen paikkaan voi kestää kymmeniä minutteja (Pirkanmaan pelastuslaitos 2023). Jos asukas tai muu henkilö aloittaa yllättävän oikeudettoman hyökkäyksen palotarkastajaa kohtaan, on kohteesta poistuttava mahdollisimman nopeasti, tai mahdollisesti torjuttava alkanutta hyökkäystä lain sallimissa rajoissa (Rikoslaki 39/1889). Yllättäen käynnistynyttä uhka- tai väkivaltatilannetta on ensin joko torjuttava tai suotavimmin sen vaikutuspiiristä poistuttava ennen avun hälyttämistä. Tällöin avun hälyttäminen on toimintajärjestyksessä sekundaarista. Virve-laitteen mukana kantaminen mahdollistaa kuitenkin eri tavoin hyödyllisiä asioita uhkatilanteiden varalta verraten perinteiseen puhelimeen.

Jokainen Virve-laite on varustettu hätäpainikkeella, jonka painallus avaa yksisuuntaisen yhteyden hätäkeskukseen, ja mahdollistaa lisäävun järjestämisen kohteeseen ilman, että hälytyksen tehnyt henkilö joutuu viestimään aktiivisesti syntyneestä hätätilanteesta ja sen yksityiskohdista hätäkeskuksen kanssa. Mekanismi ei yksin suojaa äkisti alkavalta väkivallalta, mutta hitaasti eskaloituvissa tilanteissa sen hyöty pelkkään puhelimeen verrattuna voi olla merkittävä. Tarkoituksena Virve-laitteen kantamisessa etenkin syrjäisempiin kohteisiin kohdistuvilla tarkastuksilla on ollut myös tilannekuvan muodostuminen siitä, missä ja miten liikkuvat yksiköt kuten tarkastuksella olevat palotarkastajat toimivat liikkeellä ollessaan. Suunnitelmana jatkossa on ollut ilmoittautuminen päivystävälle palotarkastajalle kohteeseen mennessä, sekä sieltä lähtiessä. Näin myös päivystävän palotarkastajan on mahdollista huomioida kohteessa poikkeuksellisen pitkään vietetty aika, joka voi viestiä tarkastusta suorittavaan palotarkastajaan kohdistuvasta uhkatilanteesta (Sisäasiainministeriö 2011.)

Yhteenveto

Vaikka viikkoni kuluikin suurimmalta osin vuosilomani viettämisen merkeissä, sisältyi siihen silti oman palotarkastajaksi kehittymiseni kannalta varsin merkityksellinen tapahtuma suoritettuani ensimmäisen itsenäisen palotarkastukseni. Koin onnistuneeni tehtävässä, ja koin

tarkastukseni myös edistäneen asukkaan kodin paloturvallisuutta antamieni neuvojen myötä, joista ehdimme keskustella kiireettömästi ja vuorovaikutteisesti.

3.4 Viikot 4 ja 5: Vastuualuepalaveri ja päivittäistoimintojen kehittämistä

Seuraavien kahden viikon ajan keskityn arvioimaan viestinnän merkitystä työturvallisuuden kannalta tarkastettavissa kohteissa. Pohdin myös Virve-viestintälaitteen mahdollisia hyötyjä eri tarkastuskohteiden olosuhteita huomioiden. Tulen pitämään alkavalla viikolla Virve-laitteen käyttökoulutuksen osana onnettomuuksien ehkäisyn yksikön kaikkia palotarkastajia koskevaa kuukausipalaveria, jonka tarkoitus on opastaa laitteen käytössä ja sen toimintaperiaatteisiin liittyen niitä palotarkastajia, jotka eivät ole laitetta aikaisemmin käyttäneet. Lisäksi tarkoitus on kertoa perusteista, joiden myötä laitetta tullaan jatkossa käyttämään etenkin asumisturvallisuuden ryhmässä aktiivisemmin.

Maanantai 23.10.2023

Suoritin tänään yhden palotarkastuksen, jolle osallistui lisäksi terveydensuojelutarkastaja. Terveydensuojelutarkastaja liittyi tarkastukselle selvittääkseen asunnossa asumisen edellytyksiä, siinä missä itse arvioin kohteen paloturvallisuuteen liittyviä asioita. Asunnossa oli paikoin ylimääräistä palokuormaa, jonka perusteella kehotin siirtämään asunnosta sinne kertynyttä rakennusjätettä.

Tiistai 24.10.2023

Pidin tänään kaikkien onnettomuuksien ehkäisyn yksikön palotarkastajien yhteispalaverissa opastavan luennon Virve-viestintälaitteen käytöstä sekä sen tarkastuksilla mukana pitämisen hyödyistä. Moni palotarkastaja kertoi laitteen käytön olevan itselleen vierasta, sillä se ei olennaisesti kuulu palotarkastajan työssään käyttämään välineistöön. Tästä johtuen selitin yleisölle laitteen olennaiset toimintaperiaatteet, sekä käyttöjärjestelmän osalta ne seikat, jotka ovat viestinnän kannalta merkityksellisiä. Koulutuksen tietoperustana käytin enimmäkseen omaa kokemustani ja osaamistani laitteen käytöstä, joka on kertynyt opiskeltuani ja työskenneltyäni ensihoidon parissa vuodesta 2014 lähtien. Tein myös lähihoitajaopintojeni lopputyön syksyllä 2014 Virve-laitteen käytöstä.

Pyrin tilaisuudessa perustelemaan laitteen käyttöä tarkastuksilla turvallisuusnäkökulmasta. Laitteen hätäpainikkeen painaminen mahdollistaa nopeamman ja huomaamattoman yhteydenoton hätäkeskukseen matkapuhelimeen verrattuna, sillä toimenpide vaatii ainoastaan yhden napinpainalluksen (Sisäministeriö 2011). Tämä voi osaltaan olla merkityksellistä, mikäli palotarkastusta suorittavan henkilön turvallisuus äkisti vaarantuu kesken tarkastustehtävän. Esimerkiksi tarkastajan vyölle asetetun Virve-laitteen hätäpainiketta on mahdollista painaa huomaamatta siten, ettei yhteydenotto hätäkeskukseen provosoi läsnäolijoita tai muuten

kiihtynyttä tilannetta. Häätäpainikkeella hätäkeskukseen avattu yhteys ei vaadi viestintää hätäkeskuspäivystäjän kanssa, mutta hätäkeskuspäivystäjä kuulee laitteen välityksellä kohteessa käytävän viestinnän (Sisäministeriö 2011) ja voi muodostaa tehtävän poliisille ilman, että kohteesta apua kutsuvan osapuolen tarvitsee viestiä aktiivisesti hätäkeskukseen.

Tulevat laitteen laajemmat käyttöönoton suunnitelmat koskevat etupainotteisesti ainakin asumisturvallisuuden ryhmän tekemiä tarkastuksia. Toistaiseksi suunnitelmissa ei ole laajentaa laitteen käyttöä muita palotarkastuksia tekevien tarkastajien käyttöön. Muiden palotarkastajien suhtautuminen Virven käyttöönottoon oli varovaisen positiivista, eikä asiaan kohdistunut ainakaan merkittävää vastustusta. Toki käyttöönoton koskiessa ainakin toistaiseksi asumisturvallisuuden tarkastuksia tekeviä palotarkastajia, moni tuskin koki asian olevan merkittävästi omaan arkeensa vaikuttava. Silti koulutus poiki positiivista palautetta, ja moni pääsi ensimmäistä kertaa kokeilemaan laitteen käyttöä. Jatkovaa muutosta ja kehitystä elävän pelastuslaitoksen toimintaa ajatellen tilaisuus toi todennäköisesti lisäarvoa myös niille, jotka mahdollisesti myöhemmin työssään käyttävät vastaavaa laitteistoa.

Keskiviikko 25.10.2023

Suoritin tänään palotarkastuksen aivan maakunnan rajalla, yli tunnin ajomatkan päässä Tampereelta. Vaikka kohteen toimintaturvallisuutta koskeva riski vaikutti saamieni esitietojen perusteella varsin matalalta, mietin paluumatkalla sitä, olisiko Virven mukaan ottaminen edistänyt omaa turvallisuuttani syrjäisessä tarkastuskohteessa. Kohteessa asui iäkäs pariskunta, ja heidän luonaan enimmäns osan ajastaan vietti myös aikuinen tytär. Olin keskustellut ennen tarkastusta puhelimesta pariskunnan tyttären kanssa, ja sopinut tarkastuksen aikataulusta hyvässä yhteisymmärryksessä. Lähtökohtaisesti tilanteeseen lukeutui konfliktiin ajautumisen riski, sillä ilmoituksen alun perin tehnyt kotihoidon hoitaja oli kertonut ilmoituksessaan yhden huolenaiheista liittyvän tyttären tupakointiin asunnon sisätiloissa. Tytär oli edelleen jatkanut tupakointia, vaikka toimintaan liittyvistä paloturvallisuutta heikentävistä riskeistä oli hänelle huomautettu useasti.

Tytär kulki mukanani suorittaessani palotarkastusta kohdeosoitteessa. Kommunikaatio tyttären kanssa oli kautta linjan vaivatonta ja asiallista. Pyrin säästämään korjauskehotukseni ja ohjeistuksen tarkastuksen loppuvaiheeseen, jotta käymämme keskustelun kautta, ja sen aikana syntyneen luottamuksen myötä katsoin toivotun lopputuloksen olevan parhaiten saavutettavissa. Tämä vaikutti onnistuneen, kun asennettuani uudet toimintakykyiset palovaroittimet asunnon kahteen huoneeseen, tytär oli hyvin kiitollinen koettuaan asunnon ja asukkaiden turvallisuuden kohentuneen käyntini myötä. Kiireettömän ja rauhallisen viestinnän luoma tilanne tarjosi hyvät lähtökohdat käydä läpi myös ohjeistusta, jonka osalta tytär oli myös hyvin vastaanottavainen. Huomautin erityisesti asunnossa tupakoinnista ja sen muodostamista riskeistä. Suositin tupakoinnin lopettamista asunnon saunatiloissa, ja annoin ohjeistuksen

tumppien turvallisesta käsittelystä. Tytär ymmärsi sisällä tupakoinnin muodostaman uhkan talon iäkkäille asukkaille, joiden hätäpoistuminen asunnosta on iästä ja sairauksista johtuen haasteellista toimintakyvyn heikennyttä. Lempeä, silti suora ja kaunistelematon kuvaus iäkkäisiin vanhempiin kohdistuvasta mahdollisesta vaarasta vetosi tyttären tunteisiin, ja uskon tavan olleen vaikutukseltaan ehdottomia suoria kieltoja ja määräyksiä tehokkaampi. Kiihtymätön ja rauhallinen tapa ilmaista asia vähensi mahdollisesti myös konfliktiin ajautumisen riskiä. Vaikka kyseinen kohde asukkaineen oli työturvallisuuden näkökulmasta matalariskinen, pyrin varmistamaan tästä huolimatta vanhasta tottumuksestani aina, että pääsen tarvittaessa poistumaan asunnosta nopeasti ja esteettä. Asunnossa ei ollut juuri liikkumista rajoittavia kulkuesteitä.

Torstai 26.10.2023

En ole sopinut täksi päiväksi tarkastuksia, mutta käsittelen useampaa uutta ilmoitusta ja kirjoitan eilisen palotarkastuksen pöytäkirjaa. Pohtiessani vielä eilistä tarkastamaani kohdetta ja sen toimintaympäristöä turvallisuuteen liittyen mietin, mitä olisin tehnyt, jos olisin asunnon perimmäisessä huoneessa tarkastusta suorittaessani ollut yllättäen uhkaavassa tilanteessa, jossa poistumiseni huoneesta olisi pyritty estämään esimerkiksi teräaseella uhaten. Tilasta oli ainoastaan yksi poistumisreitti. Huolimatta muista pyrkimyksistäni, mikäli olisin kuvauksen kaltaisessa uhkatilanteessa kantanut mukanaani Virve-laitetta, olisin jo uhkatilanteen alkaessa painanut laitteen hätäpainiketta. Painikkeen aktivoiminen ei pelastaisi minua tilanteesta ollessani todennäköisesti kymmenien kilometrien päässä lähimmästä poliisipartiosta, mutta yksi huomaamaton napin painallus riittäisi käynnistämään prosessin lisäävun saamiseen paikalle. Uhkatilanteen purkaminen jäisi omaksi hoidettavakseni valitsemallani tavalla. Juuri tällaisten tilanteiden varalle pidän UVT-koulutuksen järjestämistä myös palotarkastajille tärkeänä.

Perjantai 27.10.2023

Lähdin tänään seuraksi palotarkastajakollegani tarkastukselle. Tarkastettavan kohdeasunnon asukas oli suhtautunut lähtökohtaisesti tarkastukseen hyvin kielteisesti, ja puhelimesta kollegani ensimmäisen yhteydenoton aikana uhannut poliisilla ja lakimiehillä tätä useasti, mikäli tarkastusta tullaan hänen kotiinsa suorittamaan. Huolimatta kollegani provosoimattomasta kommunikaatiosta asukas ilmoitti puhelun lopuksi, ettei hän tule tekemään asiassa mitään yhteistyötä, eikä myöskään aio vastata jatkossa mihinkään pelastusviranomaisen yhteydenottoihin. Puhelu oli hyvä esimerkki siitä, miten kahden osapuolen välille on mahdollista muodostua merkittävä jännite jo ennen itse tarkastusta. Tässä tapauksessa jo lähtökohtaisesti muodostunut jännitettä ei ollut mahdollista puhelimitse poistaa, sillä asukas oli hyvin periksiantamaton omassa kannassaan. Hän koki tullessaan jo ennen pelastusviranomaisen yhteydenottoa loukatuksi ensihoitoyksikön kerrottua tekevänsä hänen asunnostaan paloriski-ilmoituksen. Vaikka

asukas oli iäkäs eikä todennäköisesti tulisi uhkaamaan kollegaani fyysisesti, oli kaikkien osapuolten oikeusturvan kannalta järkevää mennä tarkastukselle yhdessä asukkaan uhattua koko yksikköämme oikeustoimilla. Asukas ei ollut reagoinut osoitteeseensa kirjepostina lähetettyyn tarkastusilmoitukseen, eikä kollegani muihin yhteydenottoihin.

Oli syytä olettaa asukkaan suhtautuvan edelleen hyvin vastentahtoisesti palotarkastuksen suorittamiseen. Tähän oli varauduttu mm. lisäämällä ilmoituskirjeeseen maininta pelastuslain (379/2011) 80 § pelastusviranomaiselle takaamasta oikeudesta päästä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin, ja että tarpeen vaatiessa tarkastus tullaan suorittamaan poliisin virkaavun turvin. Mikäli pelastusviranomaisen valvontavelvollisuuden toteuttamista estetään asukkaan tai muun henkilön toimesta, on tässä tapauksessa palotarkastajan mahdollista tehdä poliisille virka-apupyynnö. Poliisin on poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n mukaisesti annettava virka-apua sitä pyydettyä muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtävää.

Tarkastuspäivän aamuna asukas yllättäen soitti kollegalleni. Asukkaan asenne tarkastusta kohtaan oli muuttunut merkittävästi hyväksyvämpään suuntaan, ja hän soitti varmistaakseen, olemmeko edelleen tulossa. Kohteessa asukas otti meidät iloisella mielellä vastaan. Pohdimme jälkikäteen ilmoituskirjeen mahdollista vaikutusta asukkaan suhtautumiseen. Oli syytäyskäänökseen asukkaan käytöksessä, konfliktitilanteelta vältyttiin. Mahdollisten riskien arviointi ennen tarkastuksen suorittamista oli mielestäni kuitenkin tärkeää ja hyödyllistä, sillä vaikka tiesimme, ettei asukas itse todennäköisesti uhkaa turvallisuuttamme fyysisesti, emme voi koskaan olla varmoja siitä, onko asunnolla lähtökohtaisesti tarkastukseen aktiivisen kielteisesti suhtautuvan asukkaan lisäksi esimerkiksi sellaisia muita henkilöitä, joilla mahdollisesti olisi motivaatiota uhata meitä väkivallalla. Samoja ennakoivia arvioita olen tottunut teemmään aikaisemmin työskennellessäni ensihoitajana, ja katsoisin että etenkin ennen tarkastuksia, jotka kohdistuvat valvontaan kielteisesti suhtautuvien asukkaiden koteihin, olisi erilaisia varotoimenpiteitä aiheellista harkita. On syytä esimerkiksi harkita, olisiko luoti/viiltosuojaliiviin pukeutumisesta hyötyä, tai onko kohde lähtökohtaisesti riittävän turvallinen yhden palotarkastajan tarkastettavaksi. Päivän päätteeksi suoritin vielä yhden palotarkastuksen, jonka aikana ilmeni aikaisempaan tarkastukseen verraten lievempi poistumisturvallisuutta vaarantava riskitekijä. Annoin silti määräyksen korjata asia, ja lupasin tulla kuukauden päästä uudelleen käymään.

Maanantai 30.10.2023

Otin käsittelyyni uuden paloriski-ilmoituksen, ja sain sovittua tarkastuksen jo samalle päivälle. Vaikka kohde sijaitti vajaan tunnin ajomatkan päässä Tampereelta, päiväni ei venynyt pitkäksi, sillä pääsin lähtemään tarkastukselle heti. Kohdeasunto oli pääosin paloturvallisuuden osalta kunnossa, mutta huomautin pienessä yksiössä olleista kahdesta polkupyörästä, ja

kehotin siirtämään ne ensisijaisesti taloyhtiön pyöräsuojaan. Koin myös kehotuksen taloyhtiön ja asukkaiden yhteisten sopimusten noudattamisesta riittäväksi, enkä suorita kohteessa jälki-valvontaa.

Tiistai 31.10.2023

Pidimme tänään asumisturvallisuuden ryhmäpalaverin, joka oli itselleni ensimmäinen. Keskustelimme ajankohtaisten asioiden lisäksi myös siitä, onko tiettyihin tarkastuksiin liittyviin linjauksiin aiheellista tehdä muutoksia. Erityisesti puhutti Vantaalla tapahtunut asuntopalo, joka oli johtanut kuolonuhreihin. Tätä kirjoittaessa palon epäiltiin mediassa alkaneen asunnon saunasta. Saunatilasta alkanut tulipalo on edelleen yksi yleisimpiä yksityisasuntoihin kohdistuvia tulipalon muotoja (Pirkanmaan pelastuslaitos 2023), ja yhdistettynä muihinkin viimeaikaisiin saunasta alkaneisiin tulipaloihin, pohdimme saunaan kohdistuvien linjausten kiristämistä. Lisäksi jaoimme tehtäviä ryhmän päivittäistoimintojen kehittämiseksi. Sain vastuulleni yhdessä kollegani kanssa tutkia ja päivittää ryhmämme paloriskikohteiden Excel-taulukointia. Keskustelimme myös oman yhdenmukaisen pöytäkirjojen kirjausmallin muodostamisesta tasalaatuisuuden saavuttamiseksi. Osa pöytäkirjoista laaditaan jo nyt omassa järjestelmässämme olevien valmislausekkeiden pohjalta, ja suunnitelma oli kasvattaa näiden valmislausekkeiden määrää juuri asumisturvallisuuden tarkastusten osalta.

Keskiviikko 1.11.2023

Pidimme tänään lähiesihenkilöni kanssa kahdenkeskisen palaverin, jossa kävimme läpi sijaisuuteni ensimmäistä kuukautta. Keskustelimme tarkastuksiin liittyvistä käytännöistä sekä siitä, miten käytännöt eroavat toisistaan valtakunnallisesti. Pirkanmaalla pelastuslaitokselle toimitettujen paloriski-ilmoitusten lukumäärä oli juuri ylittämässä 300 ilmoituksen rajaa, ja ymmärsin alueellisesti vertaillen Pirkanmaalla tehtävien ilmoituksia lukumäärällisesti enemmän kuin esimerkiksi Varsinais-Suomessa, jossa olemme molemmat esihenkilöni kanssa aikaisemmin työskennelleet. Syitä eroihin ilmoitusten lukumäärien välillä lienee useita, mutta tiedän itse käytännön kautta erityisesti ensihoidon osalta ilmoituskynnyksen välittömästi madaltuvan, mikäli ilmoitusprosessi olisi nykyistä yksinkertaisempi. Uuden ilmoitusmallin kehittäminen on toistaiseksi ainakin omalla alueellamme kehitysvaiheessa. Ilmaisin myös olleeni erittäin tyytyväinen uusiin mielenkiintoisiin työn tarjoamiin haasteisiin, ja suoriutuneeni niistä mielestäni hyvin. Lisäksi kerroin olevani halukas jatkamaan sijaisuutta vuodenvaihteen jälkeen, mikäli sijaisuudelle edelleen on tarvetta.

Torstai 2.11.2023

Suoritin palotarkastuksen vanhassa omakotitalossa, jonka tavoittaminen paikan päällä oli haasteellista viime päivien sankkojen lumisateiden tuottamien lumikinosten vuoksi. Talon ympäristöä ei ollut aurattu tai kolattu, joten talolle sai laskeutua kapeaa ja jyrkkää polkua

pitkin. Ilman aikaisempaa työkokemustanikin oli selvää, että mikäli joku olisi kohteessa esimerkiksi ensihoitoyksikön tarjoaman avun tarpeessa, kohteen saavuttaminen ja sekä tehokkaan että nopean avun tarjoaminen olisi liki mahdoton tehtävä tehtävää suorittamaan saapu-neelle henkilöstölle. Asunnossa oli kauttaaltaan runsaasti palokuormaa, ja kulkuväylät olivat todella ahtaat. Pidin kohteessa asumisen edellytyksiä vaarantuneen paloturvallisuuden lisäksi yleisesti kyseenalaisina, joten oli helpottavaa kuulla asukkaan olevan jo muuttamassa vaivat-tomampaan asuntoon toiselle paikkakunnalle. Suunnitelma asunnon tyhjentämiseen liittyen oli myös tukevalla pohjalla, joten lupasin laatia tarkastuksen perusteella neuvoa antavan pöy-täkirjan.

Perjantai 3.11.2023

Olen tänään etäpäivällä kotona. Käsittelen uusia paloriski-ilmoituksia ja kirjoitan eilisen palo-tarkastuksen pöytäkirjaa.

Yhteenveto

Viikko sisälsi useita luonteeltaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita. Pohdin erityisesti viestin-nän vaikutusta sekä itse tarkastustilanteen aikana syntyviin asenteisiin, että toki myös tarkas-tettavien kohdeasuntojen asukkaiden sitoutumiseen korjaavien toimenpiteiden suoritta-miseksi. Koska erityisesti tällä viikolla suorittamamme tarkastus oli läsnä olleen asukkaan suh-tautumisen osalta lopulta hyvin päinvastainen ennako-odotuksiimme verraten, lienee selvää että muutos voi aivan yhtä hyvin tapahtua myös toisin päin.

Koska muutokset tarkastuskohteiden asukkaiden asenteissa voivat vaihdella toisinaan jopa merkittävästi, on turvallisuuden kannalta merkityksellisiä toimenpiteitä syytä valmistella si-ten, että tilanteen muuttuessa äkisti tarkastuksen suorittajaa uhkaavaksi, niihin voitaisiin ak-tiivisesti reagoida esimerkiksi Virve-laitteistoa ja sen ominaisuuksia hyödyntämällä. Virve-pro-tokollan laatiminen ja käyttöönotto toimii hyvänä ennakoivana ja kokonaisturvallisuutta edis-tävänä toimenpiteenä, mutta se antaa myös mahdollisuuden reagoida odottamattomalla ta-valla muuttuneeseen turvallisuusympäristöön tarkastuksen aikana. Osallistun uuden protokol-lan suunnitteluun myöhemmin seurantajakson aikana.

3.5 Viikko 6: Uusi seurantataulukko

Tulevan viikon aikana aion aloittaa paloriskiasuntojen Excel-taulukon kehittämisen yhdessä kollegani kanssa. Pidämme jossain vaiheessa viikkoa yhteisen palaverin, jossa käymme läpi nykyistä taulukkoa, ja pohdimme millä tavoin sitä voitaisiin kehittää paremmaksi käytettävyy-den kannalta. Olen myös sopinut viikolle useamman palotarkastuksen. Osalle näistä tarkastuk-sista tulee osallistumaan myös muita viranomaistahoja.

Maanantai 6.11.2023

Aloitimme Excel-tilaston jalostamisen yhdessä kollegani kanssa. Taulukoimme saapuneet paloriski-ilmoitukset yhteiseen Excel-tilastukseen, ja taulukko toimii myös ikään kuin tehtävän seuranta työkaluna. Taulukko on merkittävästi ilmoituskohtaisesti sen status (odottaa, käsitellyssä, valmis), tarkastusta koskien olennaiset päivämäärät ja osoitetiedot sekä tarkastuksen merkittävimmät syyt. Lisäksi taulukko voidaan kirjata muut tarkastukselle mahdollisesti osallistuneet toimijat (sosiaalitoimi, terveystarkastaja, omainen, valvontaeläinlääkäri ym.) tilastoinnin mahdollistamiseksi.

Päätimme muuttaa taulukkoa osin niin, että tiettyä tarkastajaa koskevat omat tarkastuskohdet olisivat helpompi nähdä taulukosta halutessaan näkyviin. Tämä helpottaa omien tarkastettavien kohteiden seuranta ja tietojen tarkastamista. Lisäksi ideoimme yhdessä valmiiden pudotusvaihtoehtoja etenkin alkuperäisen paloriski-ilmoituksen syitä koskevien sarakkeiden osalta, sillä osa vaihtoehdoista kaipasi johdonmukaistamista, ja muuttamista paremmin yleisimpiä kohdattavia löydöksiä vastaaviksi. Esimerkiksi vaihtoehto ”kerääntynyt jäte” muutettiin muotoon ”kerääntynyt jäte/tavaramäärä”, sillä lopulta riskiasunnoissa arvioitavan palokuorman osalta arvioimme etupainotteisesti määrää laadun sijasta. Poikkeus tähän toki on palavat nesteet ja aerosolit, joita asunnossa saa säilyttää enintään 25 litraa ja nestekaasua enintään 25 kilogrammaa (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015). Uusi seuranta taulukko on sovitun tiiviimmän kokonsa puolesta aikaisempaa helpompi seurata ja käyttää. Lisäksi taulukon toimintoihin lisättiin vetovalikoiden väliaikainen muokkaaminen niin, että tarkastajakohtaisten tarkastuskohteiden näkymä on mahdollista nähdä yhteen. Tämän myötä omien tarkastettavien kohteiden statukset ja muu informaatio helpottaa omien tehtävien kokonaisuutta. Uusi taulukko otetaan käyttöön 1.1.2024.

Tiistai 7.11.2023

Olin saanut paloriski-ilmoituksen, jonka mukaan kohdeasunnossa on paitsi runsaasti ylimääräistä palokuormaa, myös tuntemattomasta syystä aiheutuvaa merkittävää hajuhaittaa. Tästä johtuen olin tiedustellut tarkastukselle mukaani terveysuojelutarkastajaa, joka liittyikin saamiensa tietojen perusteella tarkastukselle. Tarkastuksen sopiminen kohdeasunnon asukkaalla oli sujunut vaivattomasti, eikä toisen tarkastajankaan liittyminen tuntunut häntä haittaavan. Kohteeseen saapuessamme oli selvää, että mikäli asunnossa on aikaisemmin ollut kuvauksen mukaisesti kohtuuton määrä ylimääräistä palokuormaa, oli tavaraa siirretty myös runsaasti pois. Kohteessa ei ollut näkökulmastani mitään huomautettavaa, avustettuani asukasta asentamaan uuden pariston tämän palovaroittimeen. Terveysuojelutarkastaja ei myöskään havainnut mitään poikkeavaa, joten kiitimme hyvästä yhteistyöstä ja poistuimme. Hajuhaittaakaan emme asunnossa koskaan lopulta havainneet.

Keskiviikko 8.11.2023

Suoritin palotarkastuksen iäkkään pariskunnan kerrostaloasunnossa. Paloriski-ilmoituksen asunnosta oli tehnyt sosiaalitoimi, jota oli tiedotettu asunnon runsaasta palokuormasta. Sovin pariskunnan kanssa suorittavani tarkastuksen isännöitsijän seurassa. Asunnon kulkuväylät rajoittuivat eteishuoneen ja siitä johtavien keittiön sekä makuuhuoneen välille. Huoneiden välillä kulki kapea, tavaroiden muodostama käytävä, jota pitkin esimerkiksi ensihoitoyksikön käyttämän kantotuolin kanssa olisi mahdotonta päästä kulkemaan. Pääsy asunnon olohuoneeseen oli täysin estynyt, sillä tavaraa huoneessa oli korkeimmillaan hartioiden tasolle. Määräsin laatimassani tarkastuspöytäkirjassa tarkastuksen perusteella palokuorman määrän vähentämistä normaalin asumisen tasolle, sekä kulkuväylien raivaamista sellaiseen kuntoon, että hätäpoistuminen asunnosta on tarvittaessa mahdollista. Asukkaiden en uskonut yksin ilman ulkoista apua selviytyvän korjaavista toimenpiteistä.

Molempien asukkaiden toimintakyky oli korkean iän lisäksi rajoittunut myös erilaisista sairauksista johtuen. Päädyin tekemään asukkaiden tilanteesta sosiaalihuoli-ilmoituksen paikalliselle sosiaalitoimelle. Sosiaalihuoli-ilmoitus voidaan tehdä lastensuojeluilmoituksen tapaan aikuisesta tai ikääntyneestä henkilöstä, jonka hyvinvointi tai toimintakyky avun hankkimisen suhteen herättää huolta. Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, ja se tehdään e-lomakkeena paikallisen hyvinvointialueen sosiaalitoimen nettisivulta. Ilmoituskaavake on suunniteltu kiireettömiä tilanteita varten, ja välittömiä toimia edellyttävästä tilanteesta ilmoitetaan edelleen sosiaalitoimen päivystysnumeroon puhelimitse (Pirha 2023.)

Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on viikoittaista omassa asumisturvallisuuden ryhmässäni. Usein yhteydenpito liittyy siihen apuun, jota sosiaalitoimi tarvittaessa tarjoaa paloriskiasuntojen asukkaille. Sosiaalitoimi voi esimerkiksi auttaa asukasta raivaussiivouksen järjestämisessä, mikäli asukkaalla ei ole mahdollisuuksia joko toiminta- tai maksukyvystään johtuen tyhjentää asuntoa ylimääräisestä palokuormasta. Edellä kuvatun pariskunnan tilanteessa pidin ulkoisen avun saamista osaksi tyhjennysurakkaa välttämättömänä.

Torstai 9.11.2023

Suoritin palotarkastuksen kerrostaloasunnon iäkkään asukkaan luona. Kohdeasunnossa liikkuminen oli merkittävästi hankaloitunut, sillä kulkuväylille oli aseteltu tuoleja ja pieniä pöytiä laskupinta-alan lisäämiseksi erilaisille tavaroille. Ymmärsin asukkaan selityksen järjestelyä koskien, mutta tilanne oli silti kestävätkin. Hätätilanteessa asukkaan poistuminen asunnosta hankaloituisi merkittävästi, ensihoitohenkilöstöltä edellytettäisiin tavaroiden siirtelyä ennen kohteessa työskentelyä eikä savusukeltaminen asunnossa olisi myöskään turvallista. Asukas suhtautui kuitenkin ymmärtäväisesti tekemiini huomioihin, ja sovimme olevani yhteydessä

asukkaan omaiseen vielä korjaavien toimenpiteiden osalta. Soitin asukkaan omaiselle ja kerroin, mitä asunnossa on tehtävä. Yhteistyö osapuolten välillä sujui mukavasti, ja sovin jälkitarkastuksen noin kuukauden päähän.

Perjantai 10.11.2023

Olen tänään jälleen etäpäivällä käsittelemässä uusia ja käsittelyvaiheen paloriski-ilmoituksia, sekä kirjoitan suorittamani palotarkastuksen tarkastuspöytäkirjoja.

Yhteenveto

Viikko tarjosi mielekkään mahdollisuuden kehittää jotain suoraan asumisturvallisuusryhmän päivittäistoimintaan vaikuttavaa osaa paloriski-ilmoitusten seurantataulukon jalostamisen muodossa. Koska olin jo edeltävästi käyttänyt vuodeksi 2023 laadittua taulukkoa, olin muodostanut jo ennen kehitystyötä kuvan siitä, mitä sisältöjä taulukossa olisi perusteltua muokata. Viikon päättyessä en ollut vielä kuullut sosiaalitoimen suunnalta mitään koskien iäkkään pariskunnan asunnon palotarkastusta ja sen löydöksiä. Odotan mielenkiinnolla, minkälaisen käänteiden kautta kyseisen asunnon olosuhteet palautetaan normaaleiksi. Keskustelimme viikon aikana esihenkilöni kanssa myös Virve-laitteen käyttöohjeiden suunnittelusta. Koska laitteen käyttö on monelle palotarkastajalle vierasta, aiomme suunnitella käyttöohjeet kaikille palotarkastuksen Virve-viestintään osallistuville osapuolille. Palaamme asiaan ensi viikolla.

3.6 Viikko 7: Virve-viestintäohjeet

Tulevalle viikolle olen sopinut ainoastaan yhden palotarkastuksen maanantaiksi. Sen sijaan otan käsittelyyn Virve-viestintäohjeiden laatimisen.

Maanantai 13.11.2023

Ainoa tälle viikolle sopimani palotarkastus peruuntui asunnon omistajan ilmoitettua päivystävälle palotarkastajalle olevansa estynyt osallistumaan tarkastukselle. Kun tietoa asukkaan olinpaikasta ei ollut, eikä häneen saatu puhelimitse yhteyttä, koin parhaaksi olla myöhemmin uudelleen yhteydessä asunnon omistajaan sopiakseni tarkastukselle uuden ajankohdan. Koska muita tarkastuksia ei tälle viikolle ollut sovittu, keskityin Virve-viestintä- ja käyttöohjeen suunnitteluun. Ohjeet tulevaan asumisturvallisuusryhmän Virve-viestintään tulevat tarpeeseen, sillä vaikka asumisturvallisuuden tarkastuksia tekeviä palotarkastajia on onnettomuuksien ehkäisyyn yksikössämme vain pieni osa, viestintää käydään lopulta tarkastuksen suorittajan ja päivystävän palotarkastajan välillä. Päivystävän palotarkastajan tehtävää toteutetaan kiertävästi lähes kaikkien palotarkastajien toimesta, joten Virve-viestintä tulee ennen pitkää koskemaan lähes kaikkia yksikössä työskenteleviä palotarkastajia.

Aloitin työn kuvaamalla laitteen kaikki osat, jotta kuvista olisi mahdollista laatia itse laitteen käyttöä koskeva ohje. Koska laite ja sen käyttö on edelleen suurelle osalle palotarkastajista vierasta, tein ohjeen, jossa laitteen käytön kannalta olennaisten painikkeiden toiminnot oli selkeästi osoitettu. Yksisivuinen kuvallinen ohje sisälsi lopulta laitteen teknisten toimintojen osoittamisen lisäksi pikaohjeet toiminnoista kuvattujen näppäinten takana (Liite 1). Kuvallisen ohjeen tueksi laadin myös kirjalliset ohjeet, sisältäen rungon kahden osapuolen (palotarkastuksen suorittaja, päivystävä palotarkastaja) väliselle Virve-viestinnälle. Asuntotarkastuksilla sovellettavaa Virve-viestintää varten on laitteisiin ja verkkoon valmisteltu oma viestintäkanava. Sisällytin ohjeeseen toimintatavat, joita oikean kanavan valintaan ja käyttöön liittyy.

Viestintä Virve-päätelaitteiden välillä käydään pääsääntöisesti niin kutsuttuina ryhmäpuheluina. Eri puheryhmät voidaan sisällyttää erillisiin kansioihin, jotka voidaan nimetä ja jakaa esimerkiksi alueellisesti tai tietyn toiminnan mukaisesti. Valittuaan haluamansa puheryhmän, Virven käyttäjä painaa laitteen kyljessä sijaitsevaa tangenttia, jolla yhdensuuntainen puheyhteys aukeaa. Viesti välittyy kaikkiin niihin muihin Virve-laitteisiin, jotka skannaavat ryhmää, johon viestintäyhteys avataan. Käyttäjän kutsuttua toista puheryhmän käyttäjää, tämä vastaa kutsuun linjan vapauduttua. Ryhmäpuheluiden viestintä toteutuu vuoroittaisena viestiliikenteenä, ja ainoastaan yksi ryhmän osallistujista voi käyttää linjaa vuorollaan (Sisäasiainministeriö 2011, 5.)

Viestintä tarkastusta suorittavan palotarkastajan ja päivystävän palotarkastajan välillä toteutetaan pääsääntöisesti juuri ryhmäpuheluna. Viestinnän toimintaprotokollan lisäksi keskustelimme esihenkilöni ja muun ryhmämme palotarkastajien kesken Virvellä ilmoittautumisen turvallisuushyödyistä. Päädyimme ohjeistamaan, että tarkastuksen suorittaneen osapuolen ilmoittauduttua päivystävälle palotarkastajalle, tämä aloittaa 30 minuutin ajastuksen seurataksien tarkastuksen kesto. Olimme yhteisymmärryksessä siitä, että ellei jo edeltävästi ole tiedossa tarkastuksen kestävän tavanomaista pidempään, asumisturvallisuuteen liittyvä ylimääräinen palotarkastus on kestoaltaan harvoin yli 15-20 minuuttia. Kirjasin ohjeeseen, että mikäli tarkastuksen suorittaja huomaa tarkastuksen aikana ylittävänsä sovitun 30 minuutin aikarajan, tästä ilmoitetaan Virvellä päivystävälle palotarkastajalle. Jos tarkastuksen suorittaja ei ilmoita tarkastuksen pitkittymisestä 30 minuutin kuluttua sen alkamisesta, päivystävä palotarkastaja siirtyy poikkeustoimiprotokollaan (Liite 4).

Poikkeavassa tilanteessa päivystävä palotarkastaja on ensisijaisesti yhteydessä tarkastusta suorittavan palotarkastajan Virve-laitteeseen yksilöpuheluna. Virve-laitteella on mahdollista ryhmäpuhelujen lisäksi soittaa myös perinteistä matkapuhelua muistuttavia yksilöpuheluita, joissa puhelu muodostuu kahden päätelaitteen välille, ja viestintä mahdollistuu kahteen suuntaan samaan aikaan (Sisäasiainministeriö 2011, 6). Yksilöpuhelu todettiin lopulta ryhmäpuhelukäytön mukaisemmaksi yhteydenottotavaksi toimintaprotokollan tässä vaiheessa. Pohdintojen kautta totesimme yhteisymmärryksessä, että ryhmäpuhelun käyttäminen ja siten

kohteessa olevan palotarkastajan kutsuminen kaiuttimen kautta voisi eskaloida mahdollista kohteen uhkatilannetta verraten yksilöpuhelun tuottamaan perinteiseen matkapuhelimen hälytysääneen. Pohdinnan taustalla vaikutti etenkin se, miten vertaillen totutumpi ja tutumpi kelle tahansa perinteinen matkapuhelimen hälytysääni on verrattuna kohdennettuun radiopuhelimaiseen tapaan kutsua Virven käyttäjää. Toistavan kaiuttimella kutsumisen, vieläpä palotarkastajan omalla nimellä katsottiin olevan mahdollisesti enemmän ulkopuolisen, mahdollisesti uhkatilanteen muodostavan henkilön stressitasoa nostava ääniärsyke verrattuna matkapuhelimen hälytysääneen. Matkapuhelu olisi myös ryhmäpuhelun kutsua helpompi kuitata siihen vastaamatta ilman, että asia herättäisi välttämättä muissa läsnäolijoissa ihmetystä tai erityistä huomiota.

Poikkeustoimintaprotokollan seuraava vaihe on tarkastuksen suorittajan tavoittelu perinteisellä matkapuhelimella päivystävän palotarkastajan työpuhelimesta suoraan työpuhelimeen. Tämä myös siitä syystä, mikäli tarkastuksella oleva palotarkastaja olisi unohtanut ohjeistuksesta huolimatta ottaa Virve-laitteen mukaansa tarkastuskohteeseen. Tässä tapauksessa protokolla ei jatkuisi seuraavaan vaiheeseen. Mikäli kohteessa olisi käynnissä sellainen uhkatilanne, joka joko olosuhteiltaan estäisi palotarkastajaa vastaamasta toiseenkaan yhteydenottoon, tai jonka myötä tämä olisi jo kaikin tavoin kykenemätön reagoimaan soittoihin, siirtyisi päivystävä palotarkastaja poikkeustoimintaprotokollan viimeiseen vaiheeseen. Tässä tapauksessa päivystävä palotarkastaja soittaisi omalla matkapuhelimellaan hätäkeskukseen, ja selittäisi hätäkeskuspäivystäjälle tilanteen taustan ja tarkastusten viestintäprotokollan, sekä välittäisi hätäkeskukseen tiedot kohteesta ja tarkastukselle osallistuvista henkilöistä. Koko viestintäprotokollaa kuvaavan ohjeen tekemisen jälkeen sovimme, että laadin vielä erikseen molemmille viestinnän osapuolille räätälöidyt ohjeet. Toinen ohjeista säilytettäisiin päivystävän palotarkastajan päivystyspisteellä (Liite 3), ja tarkastusta suorittavan osapuolen ohje tulostettaisiin kaikille asumisturvallisuuden palotarkastuksia tekeville tarkastajille (Liite 2).

Tiistai 14.11.2023

Pelastuslaitoksemme viestintäosasto otti yhteyttä asumisturvallisuuden ryhmäämme tiedustellakseen saisivatko yhden meistä osallistumaan kanssaan organisaation somekanaville kuvattavalle kahvitauko-videolle. Pelastuslaitoksen kahvitauko on viestintäosaston kuukausittain toistuva sarja, jossa viestintäsuunnittelijan vaihtuvana vieraana haastatellaan pelastuslaitoksen työntekijää eri vastualueelta liittyen haastattelun aiheeseen. Tällä kertaa jakson aiheena on asumisen paloturvallisuus erityisesti ensimmäiseen omaan kotiin muuttavan asukkaan tapauksessa. Ilmoittauduin edustamaan ryhmäämme kyseisessä haastattelussa, joka tarjosi erinomaisen mahdollisuuden päästä toteuttamaan turvallisuusviestintää itselleni uudella tavalla. Eri viranomaisista ainakin poliisi, hätäkeskuslaitos ja pelastustoimi käyttävät sosiaalista mediaa omassa viranomaisviestinnässään aktiivisesti, sillä se tarjoaa mahdollisuuden tavoittaa ja tiedottaa kansalaisia laajasti ja nopeasti sekä ajankohtaisista tapahtumista, että muista

ohjeistettavista ja neuvottavista asioista (Sisäministeriö 2015). Pidämme huomenna palaverin, jossa suunnittelemme torstaille ajoitettua haastattelua.

Keskiviikko 15.11.2023

Otin tänään käsittelyyn uusia paloriski-ilmoituksia, sekä jatkoin aikaisempien käsittelyä. Pidimme lounaan jälkeen palaverin yhdessä viestintäosaston suunnittelijan kanssa liittyen huomiseen haastatteluun. Kävimme yhdessä läpi haastattelun teemoja, ja sen pohjalta muodostui hyvä käsikirjoitus pelastuslaitoksen sosiaalisen median kanavilla julkaistavalle haastattelulle.

Torstai 16.11.2023

Tein tänään töitä toimistolla ennen aikaisemmin viikolla sovittua haastattelua. Keskustelimme haastattelussa asumisturvallisuuden kannalta yleisistä kodin paloturvallisuuteen liittyvistä asioista kuten kulkuväylien pitämisestä kulkukelpoisina hätäpoistumisen varalta, liedien turvallisuudesta, tarkoituksenmukaisesta saunan käytöstä sekä palovaroitinien huolehtimisvastuusta. Palovaroitinien osalta viestintä oli erityisen ajankohtaista, sillä pelastuslain palovaroitinien koskeva sisältö muuttuu olennaisesti 1.1.2024. Nykyisin pelastuslain (379/2011) 17 § mukaan asunnon haltija on velvollinen huolehtimaan palovaroitinien toimivuudesta, riittävästä lukumäärästä ja asianmukaisesta sijoittelusta. Lukumäärää ja sijoittelua ohjaa tarkemmin sisäasiainministeriön asetus palovaroitinien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (239/2009). Sen mukaan kodin jokaista alkavaa 60m² kohden on asennettava palovaroitin, joka asennetaan asunnon kerroksessa. Asetus velvoittaa asentamaan palovaroitimet niin, että se reagoisi tulipalon aiheuttamaan savuun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asettelussa ohjataan huomioimaan palovaroitimilla suojattavan tilan muoto ja erityistä syttymisvaaraa aiheuttavat toiminnot. Asetus tai laki eivät erikseen määrittele sitä, mihin osaan huoneistoa palovaroitimet tarkalleen tulisi asentaa, jotta ne täyttäisivät lain asettamat tavoitteet. Palovaroitinien asetteluun liittyen Tukes (2023) ohjeistaa asentamaan palovaroitimen keskelle huoneen kattoa sellaiseen paikkaan, johon savu pääsee esteettä leviämään. Palovaroitinta kielletään asentamasta 50cm lähemmäksi seinää, nurkkaa tai savun leviämistä rajoittavaan kattorakenteeseen kuten poikittaispalkkiin. Lisäksi Tukes suosittaa noudattamaan palovaroitinta asentaessa laitteen mukana tulevaa asennusohjetta.

Pelastuslain (379/2011) muutos 17 §:n osalta koskee oleellisesti palovaroitinien hankintaa ja kunnossapitoa. Jatkossa asunnon haltijan sijaan palovaroitinien riittävästä määrästä ja toimintakunnosta on vastuussa rakennuksen omistaja. Uuden muotoilun myötä muutos koskee merkittävästi etenkin mm. kerros- ja rivitalokiinteistöjen asukkaita, kun asuntojen palovaroitinista huolen lain näkökulmasta kantaa jatkossa rakennuksen omistaja, esimerkiksi taloyhtiö. Uudelleen muotoiltu 17 § myös linjaa rakennuksen omistajalla olevan oikeus päästä huoneistoon tilanteessa, jossa se on välttämätöntä lain edellyttämien velvollisuuksien täyttämiseksi. Käynti huoneistossa on kuitenkin ajoitettava asunnon haltijalle sopivana ajankohtana

kohtuullisen ajan kuluessa, ellei käynnin syyn kiireellisyys muuta vaadi. Lakimuutos on merkittävä, ja olemme keskustelleet runsaasti sen tulevista vaikutuksista kohdistuen omaan asumis-
turvallisuuden ryhmäämme. Vaikka 17 §:n muutos astuu voimaan 1.1.2024, palovaroittimien
hankintaa ja kunnossapitoa koskeva velvollisuus alkaa vasta kahden vuoden siirtymäajan jäl-
keen 1.1.2026.

Perjantai 17.11.2023

Olin tänään etäpäivällä kotona. Muokkailin aikaisemmin viikolla tekemiäni viestintäohjeita, ja
jaoin niistä luonnoksia kollegoilleni. Työpäivän jälkeen pidin etäkokouksen tutor-opettajani
kanssa koskien loppuvuoden suunnitelmiani.

Yhteenveto

Vaikka viikon ainoa palotarkastukseni peruuntui, meni viikko jälleen tästäkin huolimatta hyvin
nopeasti muiden töiden parissa. Sain valmiiksi ensimmäiset Virve-ohjeet ja hyväksytin ne esi-
henkilöilläni. Pyysin ohjeita työstäessäni kommentteja ohjeiden sisällöistä ja niiden ymmär-
rettävyydestä omilta tarkastajakollegoilta, jotka molemmat pitivät ohjeita selkeinä ja hy-
vinä Virve-viestinnän tueksi. Kirjallisten ja kuvallisten ohjeiden käyttäminen etenkin uuden
protokollan alkaessa koettiin palautteen perusteella hyödylliseksi. Jatkan ensi viikolla seuraavien
ohjeiden tekemistä, ja laadin tehtävä- ja roolikohtaiset ohjeet sekä tarkastusta suoritta-
valle osapuolelle, että tehtävänseurannasta vastaavalle päivystävälle palotarkastajalle.

3.7 Viikko 8: Viestintäohjesuunnittelu jatkuu

Tällä viikolla jatkan uusien Virve-ohjeiden suunnittelua. Tarkoitukseni on laatia erilliset oh-
jeet sekä palotarkastuksen suorittajalle, että päivystävälle palotarkastajalle. Lisäksi suoritan
maanantaina yhden palotarkastuksen.

Maanantai 20.11.2023

Aloitin viikkoni tekemällä palotarkastuksen iäkkään, yksin asuvan henkilön asuttamaan kotiin.
Asukas oli edellisellä viikolla toimitettu sairaalaan ensihoidon toimesta, ja ensihoitoyksikön
henkilökunta oli tehnyt asukkaan kodin olosuhteiden perusteella paloriski-ilmoituksen. Tiesin
asukkaan olevan sairaalassa, mutta olin tavoittanut hänet jo edellisenä perjantaina puheli-
mitse. Asukas suhtautui palotarkastuksen tekemiseen positiivisesti, eikä hänen läsnäolonsa ol-
lut sen aikana välttämätöntä. Asukkaan ystävä tarjoutui tulemaan paikalle avaamaan minulle
oven asuntoon.

Asunnon olosuhteet olivat paloturvallisuuden kannalta epäedulliset. Ystävä kertoi asuntoon
kerääntyneen peräti vuosikymmenten aikana runsaasti ylimääräistä tavaraa, joka oli muodos-
tanut lopulta asunnon huoneiden välille kapeat ja ahdaskulkuiset käytävät.

Ensihoitohenkilöstön oli ollut haasteellista suorittaa tehtävänsä asunnossa. Totesin asukkaan ystävälle tiedottavani asukasta tarkastuksen johtopäätöksistä ja korjausmääräyksistä, sekä tekeväni tilanteesta sosiaalihuoli-ilmoituksen. Syynä tekemääni sosiaalihuoli-ilmoitukseen oli se tosiasia, ettei asukas huomattavan korkeasta iästään ja heikentyneestä terveydentilastaan johtuen ollut realistisesti ajateltuna kykeneväinen suoriutumaan korjaavista toimenpiteistä ilman ulkoista apua (Pirkanmaan hyvinvointialue 2023).

Tiistai 21.11.2023

Osallistuin tänään onnettomuuksien ehkäisyn yksikön kuukausittaiseen vastuualuepalaveriin. Palaverissa kävimme läpi vuosien 2023 ja 2024 vuosikelloa, sekä muita ajankohtaisia asioita. Palaveri kestää tavanomaisesti koko päivän, joten en ollut sopinut päivälle palotarkastuksia.

Keskiviikko 22.11.2023

Pidimme oman asumisturvallisuuden ryhmämme kuukausittaisen palaverin, jossa kävimme läpi omia ajankohtaisia aiheitamme. Keskustelimme uuden ilmoitustaulukon käyttöönotosta ja sen uudesta muodosta. Uusi taulukko todettiin sisältöineen yhteisymmärryksessä hyväksi, ja etenkin sen tiiviimpi yleisnäkymä koettiin positiiviseksi muutokseksi aikaisempaan verraten. En ollut sopinut päivälle palotarkastuksia, mutta johtuen vastuualue- ja omasta palaveristamme, kirjoitin loppupäivän aikana aikaisemmin viikolla suorittamani palotarkastuksen pöytäkirjaa.

Torstai 23.11.2023

Jatkoin tänään uusien Virve-toimintaohjeiden työstämistä. Ensin päätin teettää sellaisen tarkastuksen suorittajalle kohdennetun toimintaohjeen, josta kävisi ilmi vaihteittain mahdollisimman selkeästi kaikki viestinnässä tarpeelliset vaiheet. Pyrin pitämään suorittajan ohjeen mahdollisimman yksinkertaisena sisältäen ainoastaan viestinnän työvaiheet, sillä olosuhteet ennen tarkastuksen suorittamista eroavat merkittävästi esimerkiksi toisen osapuolen, päivystävän palotarkastajan työpisteen olosuhteista.

Siinä missä päivystävän tarkastajan työpiste sijaitsee toimistossa, jossa erilaiset erilliset ohjeet voidaan järjestellä helposti näkyviin huolimatta useammasta mahdollisesta ohjeesta, kentällä tarkastusta suorittava palotarkastaja viestii toiselle osapuolelle lähtökohtaisesti autosta, jolla on tarkastettavaan kohteeseen siirtymässä. Lopullinen ohje mahtui selkeään muotoon yhdelle A4-kokoiselle lomakkeelle, joka voi vaivattomasti kulkea etenkin aluksi palotarkastajan mukana. Palotarkastajat kantavat tehtävillä mukanaan usein muiden olennaisten tarvikkeiden kuljettamiseksi laukkua tai salkkua, jossa mahdollisesti laminoitu kappale ohjeesta säilyisi pitkään käyttökelpoisena. Lisäksi kopiota ohjeesta voisi säilyttää myös tehtäville siirtymiseen hyödynnettävien ajoneuvojen hanskalokerossa tai ovitaskussa.

Päivystävän palotarkastajan versiosta tuli lopulta pidempi verrattuna edelliseen ohjeeseen. Tämä johtui siitä, että erotuksena suorittavan osapuolen ohjeeseen, päivystävän palotarkastajan ohje sisälsi myös poikkeustoimiprotokollan tilanteessa, jossa suorittavaan osapuoleen ei saada yhteyttä tarkastuksen jatkuttua yli sovitun 30 minuutin aikarajan. Lisäksi ohjeen loppuun sisälsin muita käytännön kannalta tärkeitä ohjeita ja neuvoja. Ohjeistin korostaen pitämään Virve-laitetta mukana poistuttaessa päivystyspisteeltä, sillä mikäli päivystävä palotarkastaja ei ole tavoitettavissa Virvellä suorittavan palotarkastajan ilmoittautuessa, viestinnän hyödyt jäävät käyttämättä. Ohjeet sisälsivät myös pitämään laitteen aina päällä ja sen kaiutintoimintoa aktivoituna, jotta päivystävälle palotarkastajalle ilmoittautuminen mahdollistuu (Liite 5.)

Viestinnän osapuolille räätälöidyn ohjeen lisäksi tein vielä erikseen ohjeen Virven yksilöpuhelun tekemiseen. Ohje tulee ensisijaisesti päivystävän palotarkastajan käyttöön, sillä palotarkastusta suorittavan osapuolen ei ole viestintäohjeen mukaisessa tapahtumaketjussa tarpeellista soittaa itse yksilöpuhelua. Yksilöpuheluiden sijaan Virve-viestinnässä suositaan ensisijaisesti ryhmäpuheluiden käyttöä, yksilöpuheluiden käyttäessä verrattain enemmän järjestelmän resursseja (Sisäasiainministeriö 2011, 6). Yksilöpuheluohje sisälsi kuvallisen ohjeen, jossa käytiin läpi puhelun toteuttaminen Virve-laitteella vaihe vaiheelta. Sen tukena on mahdollista käyttää aikaisemmin laatimaani käyttöohjetta laitteen toiminnoista. Laatimieni ohjeiden myötä toimintaprotokolla on otettavissa käyttöön, kun ohjeet on hyväksytty yksikön esihenkilön kautta ja ohjeet lisätty myös palotarkastajien käytössä olevan Teams-kanavan tiedostoihin. Tarkkaa päivämäärää uuden toimintamallin käyttöönotosta ei toistaiseksi ole, mutta se on mahdollista käynnistää esimerkiksi vuoden vaihtuessa.

Perjantai 24.11.2023

Pidin tänään etäpäivän, jonka aikana käsittelin paloriski-ilmoituksia ja muokkasin eilen ja aikaisemmin laatimiani Virve-viestintäohjeita.

Yhteenveto

Viikon teemana uusien viestiohjeiden luominen ja muokkaaminen ulottui useammalle päivälle. Ohjeiden sisältöjen sovittaminen uusiin Pirhan mallilomakkeisiin oli osin haasteellista, mutta lopputulokset olivat selkeitä ja käyttökelpoisia. Uusi viestiohje tulee olemaan yksi 13.12. pitämäni UVT-koulutustilaisuuden teemoista, sillä sen käyttö koskettaa lopulta lähes kaikkia yksikön palotarkastajia, ja liittyy tiiviisti palotarkastajien työturvallisuuteen. Ensi viikolla alan suunnitella joulukuun UVT-tilaisuutta pohtimalla, mitä sisältöjä ensihoitajille suunnatusta koulutuksesta on tarpeen nostaa palotarkastajille järjestettävään tilaisuuteen, ja mitä sisältöjä on mahdollista jättää pois lopullisesta esityskokonaisuudesta.

3.8 Viikko 9: UVT-koulutuksen suunnittelu

Tämän viikon aikana teen suunnitelmaa joulukuussa palotarkastajille järjestettävää UVT-koulutusta varten. Osa valmiin esitysmateriaalin sisällöistä eivät ole tarpeellisia palotarkastajille tarjottavassa koulutuksessa, ja pyrin erottamaan niistä omaksi kokonaisuudekseen niitä osia, joita palotarkastajille on tarkoituksenmukaista kouluttaa. Viikko tulee olemaan kiireinen, sillä olen myös sopinut kahdeksan palotarkastusta viikon eri päiville.

Maanantai 27.11.2023

Suoritin tänään kolme palotarkastusta, joista kaksi viimeistä olivat alkuperäisten tekemiäni palotarkastusten jälkitarkastuksia. Ensimmäisen tarkastuksen suoritin yhdessä esihenkilöni kanssa, sillä kohteeseen liittyi kuvauksen perusteella mahdollinen turvallisuusriski. Kohde todettiin lopulta jo aluksi meille turvallisesti työskennellä, mutta itse muuten kohdetta koskien useita korjausmääräyksiä. Päivän jälkitarkastukset johtivat molemmat hyväksytyyn lopulausuntoon, sillä antamani korjausmääräykset oli molemmissa kohteissa toteutettu riittäväällä tavalla.

Tiistai 28.11.2023

En ollut sopinut tiistaiksi palotarkastuksia, joten muiden toimistossa tekemiäni töiden ohessa ehdin suunnitella tulevaa palotarkastajien UVT-koulutusta. Pohdin tänään erityisesti sitä, millaiseen muotoon palotarkastajille suunnattu UVT-koulutus olisi kaikkein tarkoituksenmukaisinta koota. Materiaali, jota ensihoitajien koulutuksissa olemme työryhmässä käyttäneet ei kuitenkaan kaikilta osin kosketa palotarkastajan työnkuvaa. Palotarkastajan tehtäväkuva eroaa merkittäväällä tavalla ensihoitajan tehtäväkuvasta esimerkiksi siten, että ensihoitoyksikön toiminnan ollessa tehtäväkohteissa vähintään parityöskentelyä, valtaosa palotarkastuksista suoritetaan itsenäisesti ilman toisen palotarkastajan läsnäoloa. Vaikka tarkastuksille saattaa osallistua asukkaiden lisäksi myös muita sidosryhmiä kuten sosiaalitoimen edustusta tai jokin toinen viranomainen, palotarkastaja on usein tarkastuskohteessa yksin asukkaan tai asukkaiden kanssa.

UVT-tilaisuus aloitetaan teoriaosuudella, josta siirrytään tauon kautta toiminnalliseen osuuteen. Näin perusteita torjuvien toimien tueksi on käyty ennen fyysisten harjoitteiden opettamista. Loogisella järjestyksellä pyritään tarjoamaan tietoperustaa koulutuksiin osallistuville siten, että perusteet fyysisen uhkan torjumiseksi on ehditty käydä edeltävästi läpi ja keskustellen. Näin joskus rajuiltakin vaikuttavat harjoiteltavat toimet voidaan helpommin hyväksyä käytettäväksi olosuhteissa, joissa niistä voi olla merkittävää apua.

Tilaisuuden aloittavan teoriaosuuden aikana käydään läpi rikoslain (39/1889) 4 luvun sisältöjä koskien hätävarjelua, sekä millaiset rajat hätävarjelua käsittelevä lainkohta asettaa

puolustautumiselle oikeudetonta hyökkäystä vastaan. Hätävarjelusta rikoslain 4 luvun 4 §:ssä on säädetty seuraavasti:

”Aloitettun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet.”

Rikoslain lisäksi kerrataan työturvallisuuslain (738/2002) 2,3 ja 4 lukujen osuudet koskien työnantajan, työntekijän ja molempien osapuolten yhteistä velvollisuuksia työn turvallisuudesta. Työnantajan puolesta katson tulevan koulutuksen sekä myös palotarkastajille tarjottavien suojavarusteiden täyttävän työnantajan velvollisuutta asiaa koskien. Painotan samalla työntekijöiden velvollisuutta tarjottujen suojavälineiden käyttämiseen oikealla tavalla. Lakiin perustuvien raamien käsittelyn jälkeen asiasta on mahdollista keskustella aikataulun sallimissa rajoissa, kuitenkin niin, että osallistujille tarjotaan mahdollisuus vuorovaikutteisesti omaksua juuri käsiteltyjä asioita mahdollisten tapahtuneiden esimerkkien tai täysin kuvitteellisten tapahtumien kautta.

Keskustelun jälkeen käsitellään ennakoinnin, tilannetietoisuuden ja havainnoinnin merkitystä, sekä uhkatilanteen aiheuttamien fyysisten reaktioiden vaikutuksia. Koska myös palotarkastustehtävä voi muuttua luonteeltaan äkisti, on korostettava usein tuntemattoman toimintaympäristön ominaisuuksia sekä muiden läsnäolijoiden toimintaa. Jo valmiiksi kiihtyneen tarkastukselle osallistuvan henkilön, kuten esimerkiksi asukkaan tai tämän omaisen tai läheisen käytös voi olla jo lähtökohtaisesti peruste keskeyttää työtehtävän suorittaminen, sillä lähtökohtaisesti aina kiireetöntä ja ennalta sovittua palotarkastusta ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa, jos sen edellytyksenä on tarkastuksen suorittajan oman terveyden ja turvallisuuden vaarantuminen. Työturvallisuuslain (738/2002) 23 § turvaa työntekijän oikeuden pidättäytyä sellaisen työtehtävän suorittamisesta, josta aiheutuu vaaraa työntekijän terveydelle tai hengelle kunnes työnantaja on toiminnallaan aiheuttanut vaaratekijän poistamisen. Epävakaalta tai arvaamattomalta vaikuttavan tarkastukselle osallistujan toimintaa on syytä pyrkiä ennakoimaan parhaansa mukaan. Tehtävän keskeyttäminen on suotavaa tehdä matalalla kynnyksellä, jotta tarkastuksen suorittajan turvallisuus ei vaarantuisi. Mikäli palotarkastukselle osallistuvan henkilön toiminta muuttuu odottamatta uhkaavaksi, on itselle tuntematon ympäristö syytä pyrkiä jo kohteeseen tullessa tarkkailemaan mahdollisimman kattavasti mutta aina vähintään siltä osin, miten tilasta pääsee mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti poistumaan.

Viestinnän osalta korostetaan rauhallista, provosoimatonta ja provosoitumatonta kommunikaatiota, jolla tarpeettomilta tunteenpurkauksilta on mahdollisilta välttyä silloin, jos sillä on mahdollista toiseen osapuoleen vaikuttaa. Samaa rauhallista provosoimattomuutta on syytä noudattaa myös nonverbaalin viestinnän osalta. Teoriaosuus päättyy mahdollisten kysymysten

esittämiseen, sekä keskusteluun esitettyjen kysymysten tai esimerkkien osalta. Tilaisuus jatkuu tauon jälkeen toiminnallisella osuudella.

Koulutuksen toiminnallinen osuus koostuu erilaisista fyysisistä harjoitteista, joissa keskitytään fyysiseksi edenneestä tilanteesta poistumiseen esimerkiksi otteesta irrottautumalla, torjumalla nyrkein käytävää hyökkäystä päätä suojaamalla tai hyökkääjän ohittamista umpikujaan ajautumisen jälkeen. Harjoitteiden aikana ylläpidetään ja korostetaan fyysiksi edenneiden tilanteiden ennaltaehkäisyn merkitystä, täten tarjoten samalla mahdollisuuksia tunnistaa niitä alkavan fyysisen hyökkäyksen tunnusmerkkejä, joiden tunnistaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa voi tarjota tilanteesta irtautumiseen pyrkivälle osapuolelle mahdollisuuden turvalliseen poistumiseen ja fyysisen kontaktin välttämiseen. Tilaisuuden jälkeen koulutuksesta on mahdollista antaa palautetta sekä esittää kysymyksiä.

Keskiviikko 29.11.2023

Olin sopinut täksi päiväksi yhden palotarkastuksen, jonka lisäksi osallistuin kollegani kanssa hänen tarkastukselleen myöhemmin iltapäivällä. Aamupäivällä tarkastamassani kohteessa ei ollut muutoin huomautettavaa, mutta yksi asunnon keskeisistä kulkuväylistä oli osin ahtautunut asunnosta jo poistumassa olevan huonekalun vuoksi. Koska suunnitelma esteen poistamiseen liittyen oli uskottava, annoin asukkaalle mahdollisuuden toimittaa selvitys korjaavan toimenpiteen suorittamisesta esimerkiksi minulle toimitetun kuvan tai muun tallenteen muodossa, josta toimenpide voidaan todeta suoritetuksi. Mikäli selvitystä ei määräaikaan mennessä toimiteta, teen kohteessa uuden palotarkastuksen. Kollegani tarkastuksella havaittiin asunnosta puuttuvan toimiva palovaroitin, joka asukasta ohjeistettiin asentamaan asianmukaisesti asunnon olohuoneen kattoon.

Torstai 30.11.2023

Lähdin jo aamulla liikkeelle, sillä olin sopinut kaksi palotarkastusta noin tunnin ajomatkan päässä Tampereelta kahdessa eri kohteessa. Ensimmäiselle tarkastukselle osallistui lisäkseni kotihoidon edustaja sekä terveydensuojelutarkastaja. Vanhan omakotitalon asukas oli iäkäs yksin asuva henkilö, jonka turvallisuuden kotihoidon henkilökunta oli katsonut vaarantuvan kodin olosuhteista, sekä asukkaan omasta toiminnasta johtuen. Suurin huolenaihe kohteessa liittyi asukkaan tupakointiin, joka hänen toimestaan tapahtui asunnon sisätiloissa. Kehotin asukasta tupakoimaan jatkossa ulkona, sillä sisällä tupakointi aiheuttaa jatkuessaan tarkastuskohteen vallitsevat olosuhteet huomioiden merkittävän onnettomuusriskin.

Toinen tarkastuskohteeni oli omakotitalo, jonka olohuoneeseen oli vuosien aikana kertynyt runsaasti ylimääräistä palokuormaa. Kohteessa oli käyty palotarkastajan toimesta aikaisemminkin, ja edellisen käynnin myötä palokuormaa oli tarkastuksen jälkeen vähennetty. Kertyneet tavarat haittaisivat kuitenkin edelleen ainakin paikoin asunnossa mahdollisesti tehtävää

suorittamaan saapuvan pelastushenkilöstön työskentelyä, joten kehotin jatkamaan niiden siirtämistä pois asunnosta. Asukkaat suhtautuivat asiaan hyvin, ja he kertoivat perusteiden palokuroman vähentämisen taustalla antaneen heille asiaan myös uuden näkökulman, jonka myötä he keroivat ryhtyvänsä nopealla aikataululla jatkamaan tyhjennysprojektia.

Perjantai 1.12.2023

Etäpäivä kotona. Kirjoitin viikolla suorittamieni tarkastusten pöytäkirjoja, sekä otin käsitte-lyyn yhden uuden paloriski-ilmoituksen.

Yhteenveto

Koulutusta on järjestetty yhdessä organisaatiomme koulutussuunnittelijan kanssa, joka on laatinut koulutuksesta ilmoittautumislomakkeen organisaatiomme palotarkastajille. Avasimme koulutukseen ilmoittautumisen myös laajemmalle joukolle ei-operatiivista työtä tekevälle henkilökunnalle saadaksemme kasaan mahdollisimman suuren joukon osallistujia. Tämä ei muuta suunnitelmaa koskien koulutuksen sisältöjä, sillä vaikka sisällöt on suunniteltu erityisesti palotarkastajan tehtävissä toimiville, soveltuvat ne joustavasti myös muunlaisissa tehtävissä toimivan henkilökunnan hyödyksi. Alkuperäisestä ensihoitajille ja pelastajille suunnitellusta koulutuksesta karsittiin pois osia, jotka eivät sovellu lähtökohtaisesti palotarkastuksia tekevän henkilökunnan käyttöön, mutta niistä poimittiin parhaiten palotarkastuksen toimintaympäristöön sopivia materiaaleja, sekä muokattiin osaa parhaiten juuri palotarkastajille sopivaan muotoon.

3.9 Viikko 10: Seurantajakson yhteenveto ja tarkastelu

Viimeisen viikkoni aikana tutkin lukujen osalta omaa suoriutumistani kymmenen viikon seurantajakson ajalta. Tarkastelen etenkin sitä, mihin toimenpiteisiin suorittamani palotarkastukset ovat johtaneet sekä kuinka pitkiä käsittelemäni valvontaprosessit ovat kestoltaan olleet.

Maanantai 4.12.2023

Olin sopinut päivälle kaksi palotarkastusta. Ensimmäisen tarkastuskohteen asukkaaseen en ollut saanut mitään yhteyttä koko tarkastusta edeltäneen prosessin aikana, eikä hän myöskään avannut ovea. Soitin ovikelloa useasti, mutta poistuin lopulta paikalta ja järjestän kohteeseen uuden tarkastusajan. Sovimme kiinteistön isännöitsijän kanssa menevämmä seuraavalle tarkastukselle yhdessä. Toinen tarkastuskohteeni oli pieni kerrostaloyksiyö, jossa työskentelyn turvallisuudesta kotihoidon edustaja oli ollut huolissaan. Asunnon kulkuyhdyt olivat tarkastus-
hetkellä kuljettavissa pääosin riittäväällä tavalla, mutta asunnon sisäänkäynti eteisen osalta oli haasteellinen kulkea. Eteishuoneen lattialla oli ylimääräistä irtainta tavaraa, ja eteishuoneeseen ripustetut vaatteet haittasivat liikkumista. Määräsin eteisessä olleet esteet siirrettäväksi

pois kulkuväyliltä, jonka jälkeen asunto olisi paloturvallisuuden osalta hyväksyttävässä kunnossa.

Tiistai 5.6.2023

Vietimme tänään onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstön tyky-päivää Varalan Urheiluopistolla, joka alkoi aamupäivän palaverilla aiheenaan kokemukset ensimmäisen vuoden ajalta osana uutta Pirkanmaan hyvinvointialuetta. Päivän virallisen osuuden jälkeen jatkoimme kevyemmissä merkeissä liikunnallisen ohjelman parissa.

Keskiviikko 6.12.2023

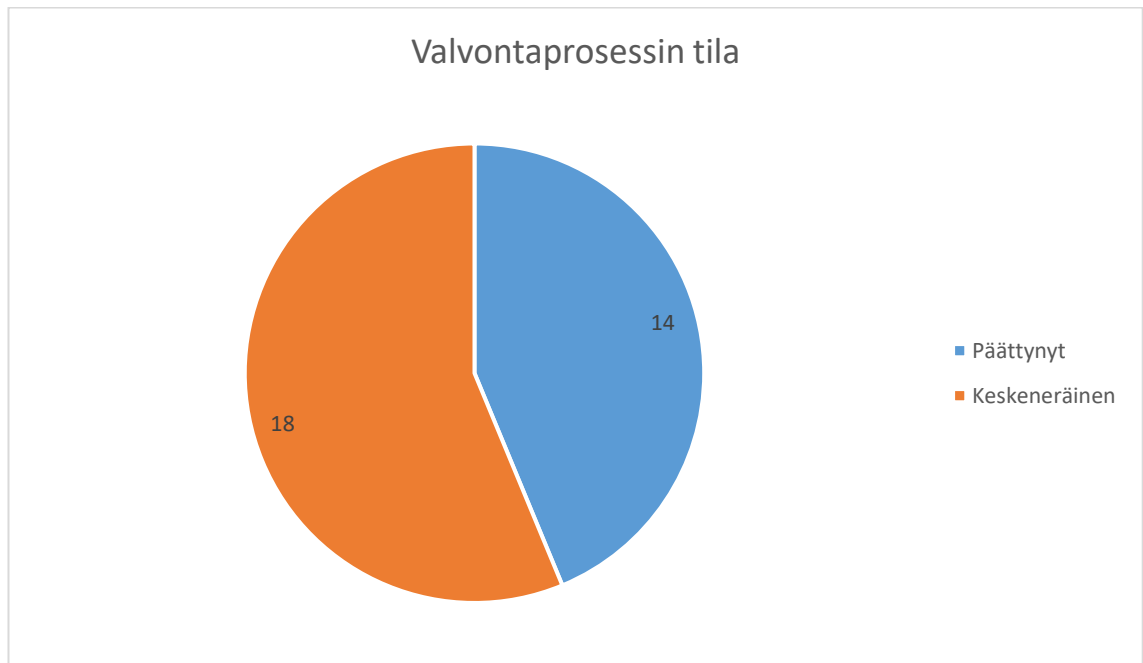
Itsenäisyyspäivä.

Torstai 7.12.2023

Suoritin päivän ainoan tarkastukseni jälkipalotarkastuksen muodossa iäkkään asukkaan luona, jonka asunnossa olin antanut aikaisemmin määräyksen tyhjentää asunnon poistumisreitit ja kulkuväylät liikkumista häiritsevistä tavaroista. Asukas oli omaisen avustuksella suorittanut toimenpiteet asianmukaisesti, eikä asunnossa ollut niiden jälkeen enää huomautettavaa.

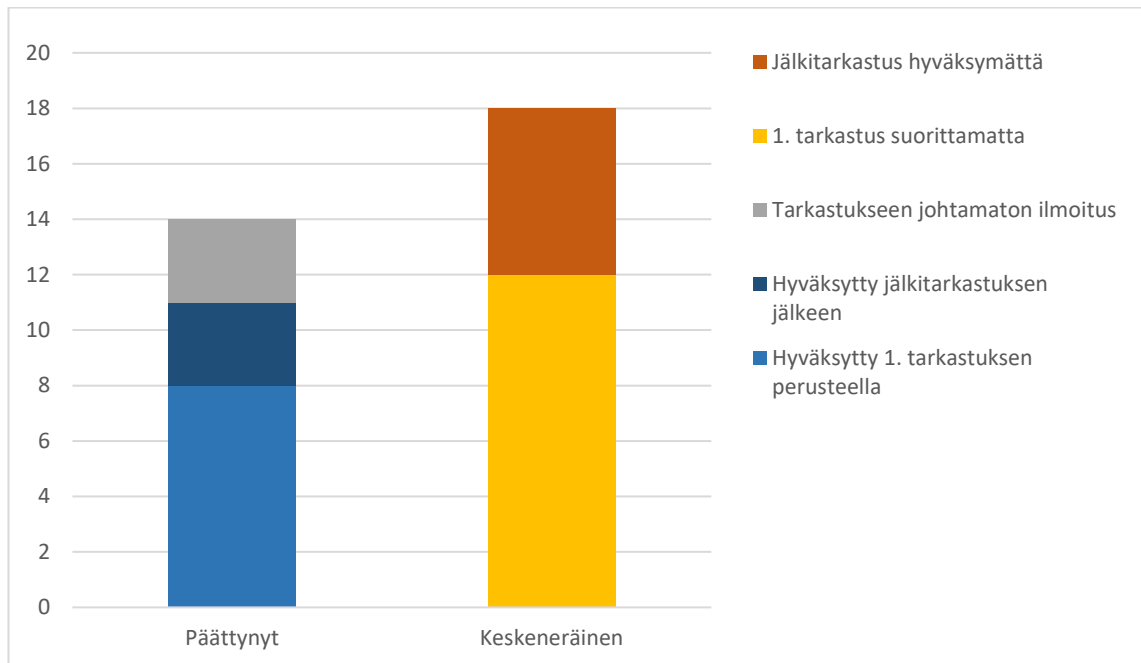
Perjantai 8.12.2023

Otin etäpäiväni aikana käsittelyyn uuden paloriski-ilmoituksen, kirjoitin eilen suorittamani tarkastuksen pöytäkirjan sekä perehdyin seurantajakson aikana suorittamiini palotarkastuksiin. Tarkastelujaksoni aikana otin käsittelyyn yhteensä 32 paloriski-ilmoitusta, joiden perusteella ehdin suorittaa 22 palotarkastusta. Suorittamani 22 palotarkastukset koostuvat sekä alkuperäisistä ylimääräisistä palotarkastuksista, että suorittamastani jälkivalvonnasta jälkipalotarkastuksen muodossa. Käsittelemistäni paloriski-ilmoituksista 14 on valvontaprosessin osalta päättynyt ja 18 ilmoitusta on edelleen käsittelyssä (Kuvio 2).

Kuvio 2: Valvontaprosessin tila

Päättyneistä valvontaprosesseista 8 päättyi hyväksytyn palotarkastuksen myötä ensimmäisen palotarkastuksen jälkeen, ja 3 jälkipalotarkastuksen jälkeen. 3:n ilmoituksen osalta valvontaprosessi päättyi ilman tarvetta paikan päällä tehtävälle palotarkastukselle. Valvontaprosessiltaan keskeneräisistä kohteista ensimmäinen palotarkastus suoritettiin 6:n kohteen osalta. Näihin kohteisiin on määrätty jälkitarkastus, joka on toistaiseksi suorittamatta. Keskeneräisiä kohteita joiden ensimmäinen palotarkastus on vielä suorittamatta, on 12 kappaletta.

Kuvio 3: Valvontaprosessin tapahtumat

Kestoltaan ilmoituskohtaiset valvontaprosessit ovat päättyneiden valvottavien kohteiden osalta olleet pääsääntöisesti alle kuukauden mittaisia. Päättyneistä 14 prosessista ainoastaan kahden kohteen valvontaprosessi on kestänyt yli kuukauden. Lyhyimmät valvontajaksot ovat kestäneet ainoastaan joitakin päiviä. Tällöin paloriski-ilmoituksen kohteena olleen asunnon asukas on tavoitettu nopeasti, tarkastus saatu sovittua jo saman viikon aikana ja ensimmäinen tarkastus on päättynyt hyväksytysti. Myös paikan päällä tehtävään tarkastukseen johtamattomat valvontaprosessit ovat päättäneet nopeasti, kun tarvittava tieto niiden päättämiseksi on kaikkien kolmen tapauksen osalta toimitettu palotarkastajan arvioitavaksi päivien kuluessa. Pisimmillään valvontaprosessi voi kestää peräti kuukausia. Seurantajakson päättyessä tiedosani on useita tapauksia, joiden valvontaprosessi tulee ulottumaan vähintään tammi-helmikuun vaihteeseen (Kuvio 3.)

Yhteenveto

Seurantajakson aikana kertyneitä tarkastuksia ja valvontaprosesseja tarkastellessa oli mielenkiintoista huomata, miten etenkin jakson loppua kohti siirryttäessä viikoittaisten ja toisinaan päivittäisten suorittamieni palotarkastusten lukumäärät kasvoivat. Koen omaa työskentelyäni koskien henkilökohtaisen kokonaisuuksienhallinnan kehittyneen näiden kymmenen viikon aikana merkittävästi verrattuna ensimmäisiin viikkoihin. Palotarkastusten järjestäminen vaati useasti tasapainoilua monen eri tuntemattoman muuttujan kanssa. Asukas saattoi pyytää lykähäystä edellisenä iltana tai jopa saman päivän aamuna, jona sovittu tarkastus oli tarkoitus suorittaa. Etenkin tilanteissa, joissa tarkastukselle oli osallistumassa muitakin osapuolia, vaati yllättävä viimehetken peruuntuminen useita aikataulujen kannalta haasteellisia sovituksia ja

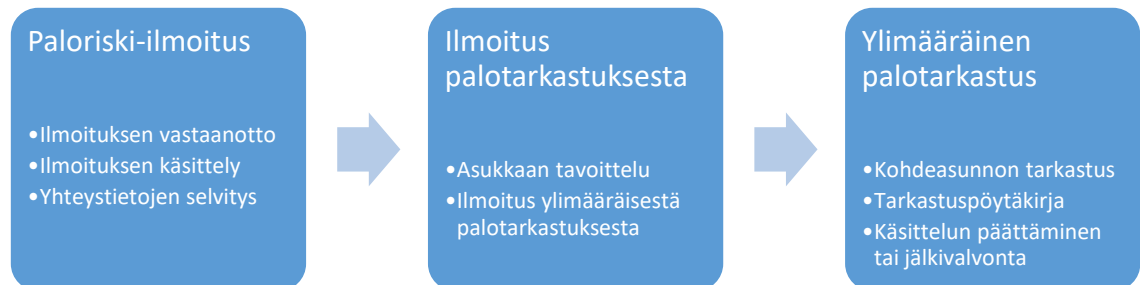
uudelleen järjestelyä. Koin silti, että useimmiten asiat järjestyivät ongelmitta tai vähäisin muutoksin.

4 Yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli perehtyä asumisturvallisuusryhmän palotarkastajien toimintaan Pirkanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn yksikössä. Ryhmässä erityisesti paloriskiasuntoja valvovien palotarkastajien toimenkuvaan perehtymisen lisäksi pyrin myös osallistumaan ryhmän päivittäistoimintojen kehittämisprojekteihin ja muihin vastaaviin tehtäviin. Henkilökohtaiset tavoitteeni koskivat palotarkastajan työtehtävissä kehittymistä perehtymällä työn kautta ja sen ohessa työssä sovellettavaan tietoperustaan, joka koostuu lainsäädännöstä, asetuksista, virastojen ja järjestöjen ohjeistuksista ja materiaaleista sekä organisaation omista linjauksista ja tulkinnoista koskien suoritettavia valvontatehtäviä. Pyrin seurantajakson aikana kehittämään palotarkastajan tehtävissä siten, että tietoperustani valvontatehtävien itsenäiseen suorittamiseen, ammatillinen viestintäni ja kirjallinen sekä tietotekninen osaamiseni tehtävän edellyttämällä tavalla vastaavat sitä tasoa, jota palotarkastajan ammatissa toimivalta edellytetään.

4.1 Palotarkastajien toiminta asumisturvallisuuden yksikössä

Asumisturvallisuuden ryhmä koostuu Pirkanmaan pelastuslaitoksella kolmesta asumisturvallisuuden valvontatehtäviä suorittavasta palotarkastajasta, sekä ryhmän johtavasta palotarkastajasta. Toimin seurantajakson aikana sijaistaen yhtä ryhmän palotarkastajista. Ryhmän työpiste sijaitsee Tampereen Keskuspaloaseman ullakkotiloihin rakennetussa toimistossa, josta käsin kaikki kyseisen ryhmän tarkastajat työskentelevät.

Kuvio 4: Paloriskiasunnon valvontaprosessi

Asumisturvallisuuden palotarkastuksia suoritetaan pelastusviranomaiselle välitettyjen, pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaisten paloriski-ilmoitusten perusteella siten, että järjestelmään saapuneet ilmoitukset jaetaan ryhmän tarkastajien kesken itsenäisesti. Ryhmän toiminta-alueeseen kuuluvat kaikki Pirkanmaan hyvinvointialueeseen lukeutuvat kunnat. Riskiasuntojen asukkaita tiedotetaan ilmoituksen perusteella suoritettavasta palotarkastuksesta puhelimitse, sähköpostitse ja/tai kirjeitse. Ilmoituksissa asukkaille perustellaan tarkastusten perustuvan pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaiseen pelastusviranomaisen valvontavelvollisuuteen, ja että tarkastuksen suorittava pelastusviranomainen on lain 80 §:n mukaisesti päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin (Kuvio 4.)

Seurantajakson aikana kahta tapausta lukuun ottamatta kaikkien tarkastuskohteideni asukkaat ottivat minuun yhteyttä viimeistään ensimmäistä tarkastusta edeltävänä iltana. Suurin osa ilmoituskohteiden asukkaista vastasi nopeasti jo ensimmäiseen puheluuni, jonka aikana ensimmäisen palotarkastuksen ajankohta saatiin sovittua. Sovitut palotarkastukset saatiin suoritettua pääsääntöisesti sovittuina ajankohtina, muutama poikkeusta lukuun ottamatta. Näissä poikkeustapauksissa asukas ilmoitti joko tarkastuspäivän aamuna, edellisenä iltana tai muutamia päiviä ennen tarkastusta tarpeesta lykätä sovittua ajankohtaa. Kun uusi ajankohta sovittiin, tarkastus saatiin suoritettua. Tarkastukselle useampaa kuin yhtä lykkäystä pyytäneitä tapauksia ei ilmennyt.

Tarkastuksen perusteella palotarkastaja laatii tarkastamastaan kohteesta pöytäkirjan, joka toimitetaan asukkaalle sekä mahdollisesti muille asianosaisille tahoille. Tarkastuksen aikana tehdyt paloturvallisuutta vaarantavat tekijät kirjataan tarkastuspöytäkirjaan, ja määrätään

korjattaviksi määräaikaan mennessä. Jälkivalvontaa toteutetaan, kunnes korjaavat toimenpiteet suoritetaan hyväksyttävällä tavalla. Mikäli tarkastuksen aikana ei havaita paloturvallisuutta vaarantavia asioita, jälkivalvonnalle ei ole tarvetta. Omat seurantajakson aikana suorittamani palotarkastukset, ja asiointi niiden aikana asukkaiden ja muiden mahdollisten sidosryhmien kanssa sujuivat ongelmitta ja vailla konflikteja. Kokemukseni mukaan tarkastuskohdeiden asukkaat suhtautuivat tarkastuksiin ja niiden suorittajaan positiivisesti ja ystävällisesti, eikä erimielisyyttä mahdollisesti provosoiva lähtökohtainen tilanne johtanut omilla tarkastuksillani risteäviin näkemyksiin, tai antamieni korjausmääräysten pitämiseen perusteettomina.

Yksittäisen valvontaprosessin pituus voi vaihdella päivistä viikkoihin tai kuukausiin. Valvontaprosessin keston vaikuttavat olennaisesti riskikohteiden olosuhteet, korjaavien toimenpiteiden laajuus sekä asukkaiden sitoutuminen toimenpiteiden suorittamiseen. Seurantajakson aikana suorittamistani palotarkastuksista noin puolet johtivat jälkivalvonnan toteuttamiseen. Muissa tapauksissa, joissa asunnon olosuhteet paloturvallisuutta koskien olivat tarkastushetkellä pelastuslain ja muiden asetusten mukaisessa kunnossa, päädyin jälkivalvonnan sijaan antamaan asukkaille neuvontaa asunnon paloturvallisuuden edistämiseksi tai ylläpitämiseksi. Palotarkastusten lisäksi asumisturvallisuuden ryhmän palotarkastajat osallistuvat pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän toteuttamiseen. Turvallisuusviestintää toteutetaan etenkin eri sidosryhmille pidettävien, asumisturvallisuutta käsittelevien koulutusten muodossa, mutta myös esimerkiksi osallistumalla erilaisiin tapahtumiin tai julkaisuihin sosiaalisen median kanavissa.

Otin itse osaa turvallisuusviestinnän toteuttamiseen seurantajakson aikana osallistumalla palotarkastajakollegani järjestämään koulutustilaisuuteen, jossa tiedotimme taloyhtiöiden vastuutehtävissä toimivia henkilöitä asuntojen paloturvallisuudesta. Lisäksi vierailin haastateltavana oman pelastuslaitoksemme viestintäosaston toistuvassa Pelastuslaitoksen kahvitaukajakossossa, joka julkaistiin organisaatiomme sosiaalisen median kanavissa. Haastattelun aikana vastasin kysymyksiin koskien asunnon paloturvallisuutta tilanteessa, jossa nuori muuttaa ensimmäiseen omaan kotiinsa.

Huolimatta palotarkastajan työn itsenäisyydestä, asumisturvallisuuden ryhmän palotarkastajat tekevät tiivistä yhteistyötä jakamalla keskenään tietoa, osallistumalla mahdollisuuksien mukaan tarkastuksille yhdessä sekä järjestelemällä autonomisesti tarkastettavia kohteita kunkin henkilökohtaisia aikatauluja parhaiten tukeviksi. Kynnys antaa tai pyytää neuvoa sekä muuta apua on matala, johtuen pienen työryhmän sujuvasta dynamiikasta. Ryhmälle toimitettujen paloriski-ilmoitusten määrä on kasvanut merkittävästi viime vuodesta. Vuonna 2022 tarkastuksiin johtaneita ilmoituksia kertyi asumisturvallisuuden palotarkastajille noin 250 kappaletta. Vuoden 2023 joulukuuhun mennessä ilmoituksia on toimitettu jo yli 300 kappaletta, ja aikaa uusien ilmoitusten vastaanottamiseen on vielä kuukausi.

Merkittävänä ajankohtaisena tapahtumana koskien paloriski-ilmoituksia käsitteleviä palotarkastajia voidaan pitää tulevaa pelastuslain (379/2011) muutosta sen 17 §:n osalta alkaen 1.1.2024. Vuoden vaihtuessa palovaroittimien huolehtimisvelvoitteita käsittelevä lain kohta muuttuu olennaisesti, huolehtimisvastuun siirtyessä huoneiston haltijalta rakennuksen omistajalle. Muutos on herättänyt ryhmässä runsaasti keskustelua, ja muutoksen uskotaan näkyvän asumisturvallisuutta valvovien palotarkastajien arjessa mahdollisesti edelleen lukumäärältään lisääntyvien paloriski-ilmoitusten myötä.

4.2 Toiminnan kehittäminen

Asumisturvallisuuden ryhmässä oli siihen liittyessäni ja seurantajakson alkaessa vireillä tai käynnissä useita kehitysprojekteja ja hankkeita. Päädyin osallistumaan uuden toimintaprotokollan suunnitteluun koskien Virve-viestinnän sisällyttämistä paloriskiasuntoihin tehtävillä palotarkastuksilla. Tarjosin apuani kyseiseen projektiin, ja aikaisemmasta kokemuksestani Virve-viestintää koskien nähtiin olevan etua protokollan suunnittelussa.

Pidin onnettomuuksien ehkäisyn yksikköpalaverissa seurantajaksoni neljännellä viikolla koulutusluennon, jonka tarkoitus oli opastaa yksikön kaikkia palotarkastajia sekä Virve-laitteen tekniisiin ominaisuuksiin, että laitteistolla käytävän viestinnän rakenteeseen liittyen. Osuuteni tarjosi kaikille vuorollaan päivystävän palotarkastajan tehtävässä toimiville palotarkastajille mahdollisuuden päästä käsittelemään lähitulevaisuudessa käyttöön otettavaa laitteistoa, ja esittämään siihen liittyviä kysymyksiä. Näin koen uuden toimintaprotokollan käynnistyvän sujuvammin, kun laitteisto ei ole uuden toiminnan alkaessa täysin vierasta.

Laadin uutta toimintaprotokollaa varten myös useita kirjallisia ja kuvallisia ohjeita molemmille Virve-viestintään osallistuville osapuolille. Koen päässeeni kehittämään osaltani ohjeiden laatimisen myötä vastuualueellani toimintaa, jonka tarkoitus on edistää asumisturvallisuusryhmän palotarkastajien työturvallisuutta. Uuden toimintamallin tulokset selviävät myöhemmin, toiminnan alkaessa vuoden 2024 aikana.

Suunnittelin myös palotarkastajille järjestettävää UVT-koulutustilaisuutta, jonka ajankohta sijoittui lopulta seurantajakson ulkopuolelle. Keskityin koulutuksen sisällöissä sellaisiin esimerkkitilanteisiin, jotka ovat palotarkastajien tehtävät huomioiden yleisiä tai mahdollisia. Koulutuksen sisällön kohdentamisessa yhdistyvät kokemukseni ensihoitajana, UVT-kouluttajana sekä palotarkastajana, ja sen pyrkimys on tarjota koulutukseen osallistuville palotarkastajille parhaat mahdollisuudet uhkatilanteiden ennaltaehkäisyyn ja torjumiseen juuri niissä olosuhteissa ja toimintaympäristöissä, jotka ovat ammattiryhmälle tavanomaisimpia.

4.3 Henkilökohtainen kehittyminen

Aloitin uudessa tehtävässäni virkaa sijaistavana palotarkastajana samanaikaisesti tämän opin-
näytetyön seurantajakson kanssa lokakuun 2023 alussa. Tästä syystä seurantajakso toimii
myös yksityiskohtaisena kuvauksena omasta kehittymisestääni palotarkastajana. Tavoitteeni
uuden, palotarkastajan tehtävässä vertaisella tavalla suoriutumisen kannalta riittävän tieto-
perustan omaksumisesta katson täyttyneen. Seurantajakson aikana suorittamani 25 palotar-
kastusta ovat kaikki perustuneet pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaiseen valvontavelvoitteeseen.
Samoin lain muihin säädöksiin, useasti etenkin lukujen 1 ja 2 osalta perustuvat myös
merkittävien osa suorittamieni tarkastusten ja niiden aikana tehtyjen havaintojen perusteella
seuranneet jatkotoimenpiteet mahdollisine korjausmääräyksineen. Lisäksi olen tehtävissäni
omaksunut ryhmämme yhteiset linjaukset ja toimintatavan.

Koen viestinnällisten taitojeni kehittyneen uudella tavalla erilaiseen rooliin asettumisen
myötä, huolimatta samojen jo aikaisemmin oppimieni taitojen soveltamisesta palotarkastajan
tehtävissä. Huomasin aikaisemmassa työssäni ensihoitajana käyttämäni rauhallisen ja empaat-
tisen lähestymistavan sulautuneen ongelmitta viranomaisen roolissa toimimiseen, jossa on ky-
ettävä myös antamaan velvoittavia määräyksiä. Uskon viestintätapani olleen toimiva, sillä
kohtaamiseni tarkastamieni kohteiden asukkaiden kanssa tapahtuivat seurantajakson aikana
hyvässä yhteisymmärryksessä silloinkin, kun tarkastuksen perusteella oli asetettava korjaus-
määräyksiä. Laadin jokaisen suorittamani palotarkastuksen perusteella erilaisia pöytäkirjoja
riippuen siitä, minkälaisiin jatkotoimenpiteisiin tarkastuksen aikana tekemäni havainnot johti-
vat. Sain koko seurantajakson aikana arvokkaita neuvoja kokeneemilta kollegoiltani muiden
asioiden ohella myös pöytäkirjojen kirjoittamiseen. Pidän heidän arvioitaan omasta suoriutu-
misestani uskottavana osoituksena siitä, että kirjallinen osaamiseni saavutti riittävän tason
palotarkastajan tehtävässä suoriutumiseen. Kokonaisuutta arvioiden olen tyytyväinen tämän
opin-
näytetyön tuloksiin, jotka ovat osaltaan edistäneet oman työyhteisöni työturvallisuutta,
sekä samalla omaa kehittymistäni uudessa ammatissa.

Lähteet

Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009. Viitattu 10.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091599>

Erillisverkot. 2023. Viranomaisverkko Virve. Viitattu 10.12.2023. <https://www.erillisverkot.fi/virve-palvelut/>

Halmekivi, E. & Hyvölä, I. 2019. Ensihoitajien ja poliisin toimivaltuuksien eroja esimerkkitaustusten valossa. Opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Viitattu 10.10.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/266038/ONT%20Halmekivi-Hyvo%cc%88la%cc%88.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Höök, J. & Huttunen, H. 2007. Työturva07-hanke: uhka ja väkivaltatilanteiden huomioiminen osana pelastusalan työturvallisuutta. Pelastusopisto. Kuopio. Viitattu 17.11.2023

Korkein oikeus. 2022. KKO:2022:61. Viitattu 10.10.2023. <https://www.korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/kko202261.html>

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Viitattu 10.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>

Nikkinen, J. 2019. Pelastuslaitoksien väkivalta- ja uhkatilanteiden toimintaohjeet. Opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.11.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/162176/Nikkinen_Jonne1.pdf;jsessionid=18DD126340E11594D8CA55EBB9989D5A?sequence=3

Pelastuslaki 379/2011. Viitattu 10.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>

Pelastustoimen VIRVE-viestiohje 2011. Viestiohjeen valmistelutyöryhmä. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 24/2011. Helsinki. Viitattu 24.11.2023

Pelastustoimi. 2023. Turvallisuusviestintä. Viitattu 26.11.2023. <https://pelastustoimi.fi/pirkanmaa/palvelut/turvallisuusviestinta>

Pelastustoimi. 2023. Valvonta ja palotarkastus. Viitattu 11.10.2023. <https://pelastustoimi.fi/asiointi/valvonta>

Pirkanmaan hyvinvointialue. 2023. Huoli-ilmoitus. Viitattu 21.11.2023. <https://pirha.fi/palvelut/sosiaalipalvelut/huoli-ilmoitus>

Poliisilaki 872/2011. Viitattu 14.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872>

Rikoslaki 39/1889. Viitattu 3.12.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 239/2009. Viitattu 25.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090239>

Sisäministeriö. 2015. Sosiaalinen media ja mobiiliteknologia avuksi viranomaisviestintään. Viitattu 4.12.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78961/Sosiaalinen%20media%20ja%20mobiiliteknologia%20avuksi%20viranomaisviestint%C3%A4%C3%A4n.pdf>

SPAL 2020. Työturvallisuus ensihoidossa -väkivaltakyselyn päätulokset. Viitattu 29.11.2023. https://www.spal.fi/wp-content/uploads/2020/11/Vakivalta_Ensihoitotyossa_kyselynpaatuloiset2020_FI.pdf

STT Info. 2022. Korkein oikeus vahvisti: vuokrasopimuksen purkamiskynnys korkealla. Viitattu 10.10.2023. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69957438/korkein-oikeus-vahvisti-vuokrasopimuksen-purkamiskynnys-korkealla?publisherId=2345698>

Tukes. 2023. Palovaroittimien vaatimukset, sijoittaminen ja kunnossapito. Viitattu 10.10.2023. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/pelastustoimen-laitteet/palovaroittimet>

Työturvallisuuslaki 738/2002. Viitattu 7.12.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L2P8>

Ulkasakkolaki 1113/1990. Viitattu 10.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901113>

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015. Viitattu 21.11.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150685>

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017. Viitattu 10.12.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170848>

Julkaisemattomat lähteet

Turvallinen kotona asuminen. 2023. Koulutusmateriaali. Pirkanmaan pelastuslaitos. Viitattu 5.11.2023.

UVT-koulutus. 2023. Koulutusmateriaali. Pirkanmaan pelastuslaitos. Viitattu 20.10.2023

Kuviot

Kuvio 1: Sidosryhmät	12
Kuvio 2: Valvontaprosessin tila	49
Kuvio 3: Valvontaprosessin tapahtumat	50
Kuvio 4: Paloriskiasunnon valvontaprosessi	52

Liitteet

Liite 1: Virve-laitteen käyttöohje	60
Liite 2: Palotarkastuksen suorittajan Virve-toimintaohje.....	61
Liite 3: Päivystävän palotarkastajan Virve-toimintaohjeet	62
Liite 4: Toiminta poikkeustilanteessa (päivystävä palotarkastaja)	63
Liite 5: Muuta huomioitavaa (päivystävä palotarkastaja).....	64

Liite 1: Virve-laitteen käyttöohje

Virve-laitteen käyttöohje

- Kansio - [redacted]
- Puheryhmä - [redacted]
- [redacted]
- Kansion valinta - paina nuolinäppäin alas
- Puheryhmän valinta - kierrä rullavalitsinta laitteen takana
- Avaa puheyhteys painamalla tangenttia

Pirkanmaan
hyvinvointialue

PIRKANMAAN
PELASTUSLAITOS

Liite 2: Palotarkastuksen suorittajan Virve-toimintaohje

Palotarkastuksen suorittajan Virve-toimintaohje

1. Ilmoittaudu [REDACTED] päivystävälle palotarkastajalle Virvellä [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
2. Ilmoita päivystävälle palotarkastajalle:
[REDACTED]
3. Mikäli tarkastuksen kesto on ylittämässä **30min**, ilmoita asiasta Virvellä
4. Tarkastuksen jälkeen, ilmoita päättymisestä päivystävälle palotarkastajalle
 - Pidä Virve-laite aina mukana tarkastuksella päivystävälle palotarkastajalle ilmoittautumisen jälkeen

Pirkanmaan
hyvinvointialue

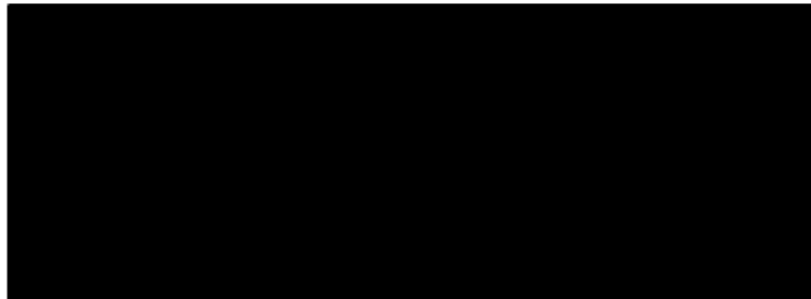
PIRKANMAAN
PELASTUSLAITOS

Liite 3: Päivystävän palotarkastajan Virve-toimintaohjeet

Päivystävän palotarkastajan Virve-toimintaohje

- Pidä Virve-laitteessa valittuna kansion [REDACTED]
- Varmista, että Virve-laite on kaiutintilassa – kaiutintilan valinta tapahtuu HI/LO-painikkeella näytön yläpuolella

2. Kirjaa ylös tarkastajan ilmoittamat [REDACTED]

- Seuraa puhelimella ajastaen tarkastuksen kestoä. Tarkastuksen lähtökohtainen kesto on 30min
- Tarkastuksen suorittajan ilmoitettua tarkastuksen päättymisestä, myös yhteydenpito voidaan päättää

Pirkanmaan
hyvinvointialue

PIRKANMAAN
PELASTUSLAITOS

Liite 4: Toiminta poikkeustilanteessa (päivystävä palotarkastaja)

Toiminta poikkeustilanteessa

- Tarkastuksen suorittaja ilmoittaa Virvellä päivystävälle, mikäli tarkastuksen kesto tulee ylittämään 30min aikarajan
- Jos aikaraja ylittyy **ilman ilmoitusta**
 1. Soita ensin **YKSILÖPUHELU VIRVELLÄ** tarkastusta suorittavan Virveen. Tarkastuksella käytettävän Virven numero löytyy aloitusnäytön kautta valitsemalla **nimet**
 2. Jos puheluun ei vastata, soita tarkastuksen suorittajan **työpuhelimeen omalla työpuhelimella**
 3. Jos puheluihin ei vastata, soita **häätäkeskukseen** ilmoittaaksesi mahdollisesta hätätilanteesta

Pirkanmaan
hyvinvointialue

PIRKANMAAN
PELASTUSLAITOS

Muuta huomioitavaa

- Pidä Virve-laite päällä päivystysvuoron aikana
- Laitetta on syytä säilyttää telakassa, kun sitä ei käytetä. Telakassa laitteen akku latautuu
- Jos lähdet työpisteeltä, **ota Virve-laite mukaasi** ja pidä kaiutinasetus aktivoituna
- Pidä laitteessa aina valittuna asianmukainen kansio XXXXXXXXXX
- Jos laitteessa on kuuntelussa jokin muu kansio/puheryhmä, siirry takaisin alkuperäiseen kansioon ja puheryhmään (kts. erillinen ohje)

